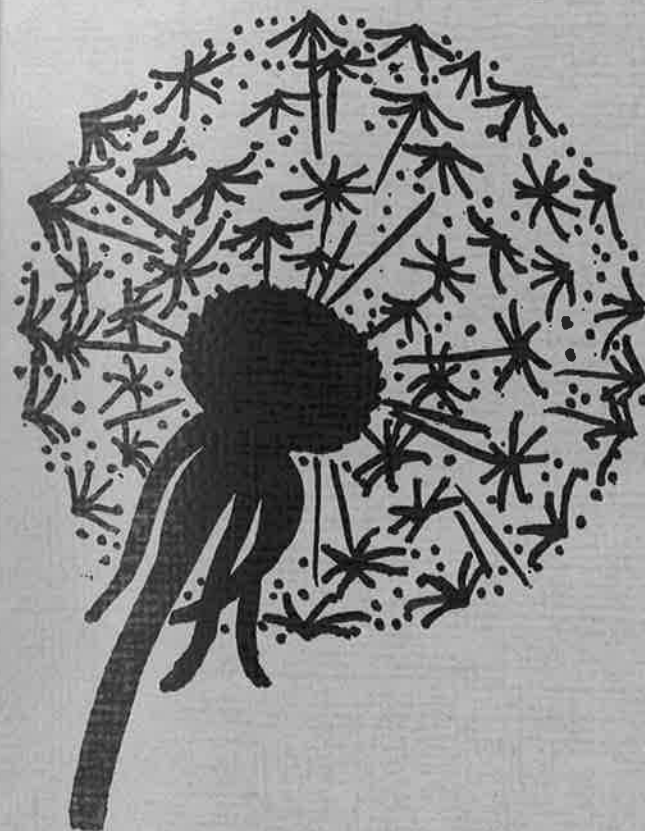
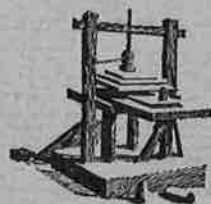

RINGE EFTERSKOLE

1972

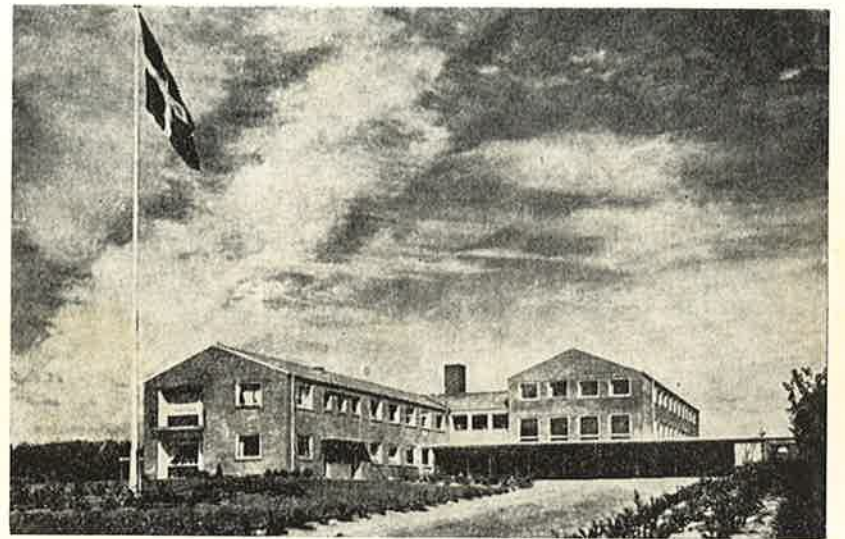

TRYKT I
MIDTFYNS BOGTRYK
RINGE

Ringe Efterskole

Aarskrift 1972

---

43. ÅRGANG
UDGIVET AF ELEVFORENINGEN

Formanden for skolen

1972 blev et stiltfærdigt år, hvad angår den videre udbygning af skolen. Den stramme finanspolitik og regeringens sparekniv har også ramt skolebyggeriet, således at vi også her på skolen har måttet ligge stille med byggevirksomheden. Vi regner med at komme i gang i 1973, men må regne med at dele sidste etape i to, så færdiggørelsen af planerne vil tage et par år mere end beregnet, men det må vi jo bøje os for.

En anden vigtig ting er, at skolen skal have nye vedtægter, det er et krav fra ministeriet, og vi har derfor i det forløbne år arbejdet med udfærdigelsen af disse. Arbejdet er ikke tilendebragt endnu, men de færdige vedtægter vil blive forelagt til godkendelse på generalforsamlingen til foråret.

Friskolen blev for ca. 1 år siden flyttet til egne lokaler, og det har i det forløbne år vist sig at fungere udmærket, og vi har konstateret at den til formålet købte pavillon er en både god og forholdsvis billig løsning af lokalemangel og samtidig kan vi da glæde os over at børnetallet i friskolen er stigende og at efterskolen som sædvanlig er fuldt belagt.

Hermed en tak til alle der har deres daglige virke på skolen samt skolekredsen og nuværende og gamle elever med ønsket om en glædelig jul og et godt nytår.

Verner Tange

Danmark for folket

*Danmark for folket,
det klunger fra nord.*

*Plads for os alle
ved samfundets bord.*

*Kamp imod dem, der vil storme og slå
de friheds lyse skanser, som vort folk bygger på —*

*Plads for hver tanke, der levende gror,
det er vor stærke tone i det store verdenskor.*

*Plads for os alle, plads for alle, der vil
Danmark for folket.*

(Oskar Hansen, udg. 1934)

I ovenstående anvendes der et sprog, formet af en socialist, der appellerer til det dybeste og sandste i vort folk: Det folkelige fællesskab.

Kampen dengang „Danmark for folket“ blev skrevet havde arbejdsløsheden og depressionen som sin dystre baggrund, og denne kamp for lige ret og værdighed er der generationers tradition for i Danmark.

Vi behøve ikke at tænke mange år tilbage for at drage sammenligning med nutiden og erkende, at vi i materielt henseende er nået meget langt med fordelingen af samfundsgoderne; dog forekommer det mig, at de senere års materielle fremskridt er sket på bekostning af det alment menneskelige, skønt de demokratiske slagord aldrig før har været ført så stærkt i marken som nu om stunder.

Jeg er alvorligt angstelig for, at vi i demokratisk henseende er kommet alvorligt på vildspor, og i det følgende skal jeg søge at begrunde denne antagelse.

Traditionen her til lands har været, at enhver udviklingsreform havde sin baggrund i befolkningen. Reformerne blev født ud af en folkelig nødvendighed, om man vil.

Den reformering, som vi oplever nu om stunder, bliver os dikteret af ekspertkredse og savner således den omtalte traditionelle baggrund.

Det er muligt, at eksperternes synspunkt er, at udviklingen foregår i et sådant tempo, at det er uforsvarligt at vente på folket. En sådan tankegang fører imidlertid med sig, at vi i stigende grad bliver styret teknokratisk.

Teknokratstyret er for mig at se en direkte fare for demokratiet i den form, som størstedelen af det danske folk bekender sig til, og det er en fare, som jeg iøvrigt både i tale og skrift har søgt at pege på gennem de sidste år.

Teknokratiet fører til fremmedgørelse af befolkningen, og tydelige spor i så henseende har allerede aftegnet sig. En mængde mennesker i alle samfundslag og i alle aldre kan ikke længere finde mening med deres hverdag og virke, fordi de bestandig konfronteres med en udvikling, som de ingen indflydelse har eller har haft på.

Om disse samfundsgrupper så hundrede gange bliver omskolet efter bedste ekspertmønstre, forbliver de i denne konflikt-situation, og resultatet bliver ofte en tilværelse, der er stresset og umenneskelig.

Trods denne situation for store dele af befolkningen forsøger presse, radio og fjernsyn daglig at trøste os med fine ord som demokrati, trivsel, medværd. Dette bliver forlorne fraser, når sandheden er, at den enkeltes indflydelse reelt begrænses til at måtte affinde sig med de tilstande, eksperterne har dikteret.

Som eksempel kan jeg blot nævne skolecentraliseringen. Hvilken indflydelse havde befolkningen på den? Og hvad er resultatet?

Den kommende skolestruktur får sikkert den samme skæbne, hvis ikke meget bliver grebet anderledes an.

I tusinde tilfælde har selvstændige befolkningsgrupper set deres eksistens smuldre på grund af rationaliseringen, hvilken indflydelse har disse befolkningsgrupper haft på denne proces?

Denne remse kunne fortsættes længe endnu, men desværre er situationens barske virkelighed alt for kendt i forvejen. Folkestyret burde i sig selv være en garanti mod sådanne tilstande, men det synes ikke at være tilfældet. Hele den lovgivende forsamling og administration er ligesom kommet ind i et uløstligt afhængighedsforhold til eksperterne, hvorved al sand demokrati er ved at lammes og bringes ud af funktion.

Helt oppe fra den høje rigsdag og dybt ned i befolkningen er der en udtalt angst for at mene noget andet end ekspertisen.

Denne udvikling vil i det lange løb føre til ulykkelige tilstande, kan medføre, at en helt anden ideologi overtager magten i vort land.

Det er således min dybeste overbevisning, at det er i sidste øjeblik, vi vågner op til en folkelig og demokratisk selvbevidsthed og får stillet en del om på de eksisterende forhold.

Først og fremmest må folkestyret styrkes og gengives sit reelle indhold, d.v.s. at det er valgt af folket, og at det må lytte til folkets røst. Ekspertene vil derefter være at anvise på rådgivningsniveauet, hvilket er deres rette plads i samfundet. En sådan orden skulle det ikke være vanskeligt at fatte rigtigheden i her til lands, hvor vi netop har så gamle og rige traditioner på folkestyrets område. Vi skal selv sørge for, at det er de folkevalgte, vi skal kunne fæstne lid til, og ikke et teknokratisk styre.

Vel skal Danmark udvikles, det kan alle kun være tilhængere af, men det er folket, der skal styre udviklingen, og ikke udviklingen der skal styre folket.

Den ufolkeliggørelse, som i øjeblikket finder sted, må bringes til ophør. Egentlig er det besynderligt, at det overhovedet har været muligt at bringe os ind i den udvikling, hvor vi nu befinder os, her i Grundtvigs fædreland. Grundtvigs frihedssyn på alle livets områder vedkender nu nok størsteparten af folket sig, og ikke Maos kinesiske tankegang, som en mindre gruppe fantaster synes at mene.

Den reform, vi i øjeblikket mest af alle trænger til er en folkelig vækkelse, som fører til, at hele vor livsform tages op til overvejelse. En reform, der gør op med alle ufolkelige kræfter og sætter ind mod al forurening, ikke alene i naturen, men også i sprog, tankegang og livsform.

Vor kultur er vel, omend slumrende, så dog i live. De flade kurver i hverdagens Danmark med den latrinære kommunikationsform og pornoen som symbol på vort frisind må rettes op. Vor tilværelse må antage sådanne former, at vi kan genvinde vor folkelige selvrespekt og herigennem tilvejebringe en sand menneskelig frihed. Lad os stå sammen om at skabe et land, hvor det bliver meningsfyldt at tale om Danmark for folket.

Gunnar Kjær

Fra en tilskuer

Det er godt, jeg er uden for, sagde læreren, da han så skolebørnene var oppe at slås.— Sådan lyder det gamle mundheld. Nøjes man ikke med et lidt syrligt smil, men tager sagen alvorligt, er det let nok at se, der er noget galt ved den ræsonneren.

Der må være noget forkert, når børnene slås. Noget lige så forkert, når læreren stikker hovedet i busken og nøjes med at glæde sig over, at han er uden for. — Selv om han er helt på bølgelængde med den moderne pædagogik, hvor man hyl-der princippet, at børnene skal udfolde sig frit, og læreren skal holde sig passiv, til man beder ham om hjælp, — hvis man gør det.

Måske kunne man finde hjem, hvor børnene aldeles gi'r tonen an og føler forældrene som absolut gammeldags i alle måder. Så bliver de sidste — ligesom ovennævnte lærer — en slags tilskuere til, hvordan børnene ellers udvikler sig, — på godt og ondt.

For megen slaphed i opdragelsen er vel egentlig årsag til de „friheder“, som mange unge tager sig i vor tid.

Om det er forældre eller skole, der har valgt ovennævnte lærers fremgangsmåde, der er årsag dertil, kan man godt have grund til at overveje. — De har i for udstrakt grad været tilskuere til foreteelser, hvor de skulle have været kyndige, fornuftige og kærlige vejledere.

Når ens liv er levet i skolens verden med de mange oplevelser og problemer, som mødte en — uden for familiens verden, — er det naturligt, at man stadig følger med. Men alligevel: Nu er man reelt kun tilskuer, før var man midt i problemerne.

Ikke sådan, at der nu ikke foreligger opgaver. Hvis man vil, virker livet stadig udfordrende med problemer, der må tages stilling til.

Et af de største, ude fra kommende i vor tid, er Danmarks indtræden i det europæiske fællesskab.

Først fordi man venter gunstigere handelsforhold og dermed

bedre økonomiske tider. Siden — perspektiverne er store, følgerne uoverskuelige: En europæisk union og alt, hvad der følger. Måske Europas forenede stater.

Tanken tiltaler. Men der skal nok opleves en hel del, før det nås.

Uvilkårligt mindes jeg min barndoms skole, og hvad vi lærte om de svundne tider. Kampen mellem dansk og tysk i grænselandet. En ting bed sig fast: At Ejderen var Danmarks gamle grænse.

Indskriften over Rendsborgs port mod syd: Ejderen, det romerske riges grænse. — Altså her erkendte man syd fra, at over Ejderen gik det romerske riges magt aldrig.

Fra historien ved vi, at op gennem tiderne forspildte vi vor ret til grænsen ved Ejderen. Senere tiders udvikling medførte at landet op til Danevirke — og længere gik tabt.

Med tabet af hele Sønderjylland i 1864 var rekorden nået for dansk tilbagegang. Ligesom den tyske fremtrængen heller ikke nåede længere.

Ved afstemningen 1920 satte vi i Danmark skel i vor historie, da vi indtog det klare standpunkt — retsstandpunkt — kun at få så meget tilbage, som stemte med dansk flertal. Jeg tror de fleste danske alligevel følte det smerteligt, at vi skulle give afkald på så meget af gammelt dansk land. Men vi ved, at selv tyskerne senere erkendte, at den grænse lå fast.

Selv tyskere har udtalt deres anerkendelse af det danske mådehold: Retsstandpunktet.

Forhåbentlig vil tyskerne i fremtiden mindes det, og ved given lejlighed også indtage et retsstandpunkt.

De skarpe nationalistiske skel, som har været i Europa og tit har voldt umådelige ulykker, må vi håbe kan jævnes. At vi hører til forskellige nationer, behøver ikke at skille folkene. Vi håber, der med tiden må blive forståelse, samarbejde og god vilje tværs over grænserne. Nok vil der blive problemer, men skal verden undgå at øde sig selv i frygtelige krige, må det være rettens, samarbejdets og den gode viljes vej fremtiden må følge.

I det arbejde kan Danmark ikke undslå sig ved at være med. Kun ved at fremføre vort standpunkt, hævde vor ret kan vi vinde respekt, ikke ved at lukke sig ude fra samarbejde med ligesindede folk.

At det bliver en tid, rig på problemer, er venteligt. Fremtiden kan man ikke spå om. Men det nys afholdte valg i Tyskland tyder på, at man i Europa er ved at slå ind på den kurs, som her er nævnt. Måtte det lykkes.

Dette er et par eksempler på, hvad en tilskuer kan være optaget af at følge med i.

Dog kunne jeg ønske at følge lidt mere med i, hvad mine gamle elever og lærere ved efterskolen oplever. Det er ikke muligt at følge alle. Så må I hjælpe mig.

Mine børn er jo bosat og har familie, dem besøger jeg ofte. Børnebørnene kommer jeg godt ud af det med.

Her på Langeland er skønt. Men de rigeste oplevelser har man dog med mennesker, man har levet på nærmere hold af.

Mine bedste hilsener til alle jeg har mødt på Ringe Fri- og Efterskole.

Karl Hedemann

Hilsen fra spillemanden

Det ser ud til, at det bliver sidste sæson, at jeg hjælper til at spille til folkedans i Efterskolen. Det er sanserne, der svigter, såvel syn som hørelse, og fingrene vil heller ikke altid, som jeg vil, nå, men 85 fødselsdage er jo også mange for en spillemand.

Jeg takker de kære piger, som hjælper mig, for det er jo Karen, der trækker læsset, og Birthe er jo sød med sin violin sidst på sæsonen, men hun vil helst have noder, Karen og jeg spiller bedst efter noder.

Erling og jeg har virket sammen i mange år, hvor jeg spillede alene, det kan jeg ikke mere, ja, Erling er meget dygtig på sin plads, og jeg takker for alle de mange år.

Det kniber med at skrive, nu da jeg ryster over hele kroppen. Jeg vil ønske alle elever, al lærerpersonale, og hvem der ellers kigger i elevskriftet en rigtig glædelig jul og et godt nytår.

Det samme gælder for forstander Gunnar Kjær og hans hustru og børn, og tak for de år jeg har fået lov at spille i skolen, kun synes jeg at Kjær ved mange lejligheder har gjort alt for megen stads af mig. Nå, ja, men jeg takker for alt godt og til slut endnu ønsket om en glædelig jul og et godt heldbringende nytår med hilsen fra min kone og mig selv.

Johan Hansen

N.B. Hilsen til vor fælles ven, fhv. forstander Hedemann, med ønsket om en glædelig jul og et godt nytår.

Samtaler med Johannes Vig!

Når jeg besluttede mig til at tage til Sandø for at tale med øens skolelærer, var det for at møde et menneske, hvis livs-skæbne havde gjort et ikke ringe indtryk på mig.

Jeg indledte samtalen lidt udfordrende med at spørge: Hvordan fanden kan De holde ud at bo her år ud og år ind? Bor man her år ud og år ind, så kan man holde det ud. Når man som jeg har siddet her på Sandø i 7 år og fået en bunke at vide om folk, så opdager man, at man ikke ved det fjerneste om dem, at de er vandrende gåder, og jeg har lært at nyde det uforståelige ved gåder mere end opklaringen af dem. Tænker De hermed på Annemari? Ja, såmænd — for øvrigt, hvis De er kommet herover for at udfritte mig om mit forhold til Annemari, må jeg bedrøve Dem med, at forholdet er opdigtet og fejlen ved det opdigtede er, at man aldrig kan holde rede på, hvad man har sagt.

Der er mennesker, der har sagt om Dem, at De kvæler al fremskridt og engagement her på øen med deres æstetiske øregejl. Det er der måske nok, men det er ikke folk her fra øen. Jeg griber ganske rigtigt dristigt ind i børnenes liv, måske for dristigt. Jeg prøver at spinde dem ind i fine tråde. Jeg gør mit til, at de skal virkelig se og kende øen, jorder, strande, fugle, blomster, alle flygtige ting. Adskillige rejser bort fra øen — også Annemari er rejst. Og måske erindringen om Sandø piner dem lidt. Jeg har dryppet en fin gift i dem. Og min magt holder længe. Men måske det i vor tid bare hæmmer at have rødde, endskønt der dog er dem, der hævder, at hvis man ikke er bundet helt i sit eget folk, kan man ikke forstå andre. Trods alt tror jeg, at Sandø har brug for mig, øens folk vokser ikke som før allerede fra barndommen inderligt ind i landets og slægternes erindring. Der skal være én, der lærer dem det, omend han som jeg er en fremmed, hvis synd og afmagt er stor. Han kan måske bedre end øens egne folk se, at øen skal erobres nu som for tusind år siden. Øen har umådelige kapitaler af tid i sig, forsvundne og kommende tider. Mod den er et menneskes alder og erindring in-

genting. Hver slægt må erobre øen. Det er ånd at erobre den. Det er ikke ånd, men snylteri bar at stjæle af dens skønheder. Det er ånd at sætte ploven i jorden og pløje, at sætte pen på papiret for at erobre den gennem viden. Det lyder måske nok lidt højtideligt. Jeg mener bare at der på Sandø er brug for en skolelærer, som vil være her og ingen andre steder.

Er du flygtning i livet? Flugten er forbi, men drømmen er også slukt. Jeg har vel ikke forandret mig, men jeg har lært, hvad det vil sige at svigte og volde ondt. Jeg kan ikke gøre mit liv om, men jeg har erkendt, at min skæbne er bundet til dette muldvarpeskud i havet. Jeg er ikke længere flygtning. Har du lært at give afkald, at resignere? Er du holdt op med at kæmpe? Kæmpe, hvad er det for et ord? Hvis det betød, at man skulle slås med trolde, djævl, utysker, ondskab, så var ordet kæmpe en broder til ordet at elske. Men man må tænke nøje over hvem modstanderen er. Man må tænke over, hvem der har retten. Men kæmpe kan også være andet end en fanfare for sit eget jeg. Det kan godt gå hårdt til med slag og hug og stik inden for ribbenenes tremmer. At leve er at kæmpe med jætter og trolde i hjernens og hjertets hvælv.

Er tilværelsen meningsløs, absurd, ond? Det kan undertiden se ud som om det onde og ødelæggende er det sande princip i verden, men det er ikke sandt. Der er jo godt til! Ubegribelige gode handlinger! Der er jo! Varme, renhed og lys! Det eksisterer i mennesker. Kunne vi blot slippe af med vor tvivl vor livslede, sjaskeriet med vort liv, gøre vore fejltagelser om og holde op med at frygte mennesker. Måske er fejlen, at hele den nyere yndige civilisation er bygget på lykkebegrebet, drives af lykkejagten. Måske må man vælge en strengere regel, en strengere lov.

Tror du? Selvfølgelig tror jeg, alle tror på et eller andet. Man tilbeder samfundssystemer, som var de åbenbaringer, man tilbeder politiske guder, videnskabsguder og filmguder og ikke at forglemme de tekniske guder. Man dyrker kondi og kemikaliefrie grøntsager og yoga og glemmer man skal dø — ville gerne glemme det. Måske blev de nye sekunder mere værdifulde, hvis man erkendte, at de aldrig vendte tilbage. Men vi sætter focus på sundheden og udsteder daglig nye forordninger om trivsel, vi lærer at elske — først og fremmest os selv.

Har du selv valgt at leve dit liv alene? Det gør ondt, når du spør. Jeg tror min livslod er som Gud vil. Tror du på Gud? Gud er de alenes ven. Gudløs er jeg ikke, men om jeg er kris-

ten, ved jeg ikke. Selv tør jeg ingenlunde sige det, men jeg ønsker at hvile ved kirkens tagdryp.

Den 23. august 1950 skriver Martin A. Hansen i et brev til Ole Wivel: „Da denne uanede betydning af degneskikkelsen begyndte at blive kendt, krævede fortællingen af sin forfatter, hvad han yderst formåede“.

Jeg håber, at disse frit foretagne uddrag og tilskrivninger fra bogen om skolelæreren og degnen Johannes Vig må give en og anden lyst til at læse bogen til foråret, når isen bryder. „Løgneren“, som bogen hedder, er en roman fyldt med lidenskab, visdom og poesi.

Hermed sender vi årsskriftets læsere og alle tidligere elever som vi kender, ønsket om en god og glædelig jul samt et godt nytår.

Ruth, Michael og Asger

Her i vort lille samfund har efteråret været præget af livlig debat. Også her skulle der tages stilling til Danmarks forhold, dels i, dels uden for E.F. Der er blevet kæmpet bravt i begge lejre. Man har været vældig på vagt overfor modpartens udtalelser, og selv de bedste argumenter har måttet udsættes for kritisk vurdering.

Denne debat, såvel som den offentlige debat, har ofte ledet tanken hen på Halfdan Rasmussens digt „Noget om mistænksomhed ...“:

*Himlen er lukket med døre
af silende regn.
Tordenen hamrer i rummet,
så luften slår gnister.
Nede på torvet i Virum
står to kommunister
bag en markise bemalet
med sælsomme tegn.*

*Damen i Brugsen er angst
krøbet om bag en karm.
Regnen slår ind over torvet
som vand fra en sluse.
To kommunister med briller
og rødternet bluse
truer ad lynildens flammen
og tordenens larm.*

Glædelig jul og godt nytår.

*Så er der stille et lille
sekund eller to.
Himmel og jord står i et
over Brugsens markise.
To kommunister går over
den regnvåde flise,
åbner butiksdøren,
siger med tilkæmpet ro:*

*To kilo melis, et løg
og en hof eller stjerne
Fem pund kartofler med skræl
og et fødselsdagskort!
To kommunister betaler
og skynder sig bort.
Regnen er stilnet.
Det tordner et sted i det fjerne.*

Herdis Hune

Friskolen

Da vi ved, at mange af årsskriftets læsere har en stor interesse for arbejdet i friskolen, har vi i år besluttet at give en orientering om lidt af det, der er sket her i året, der er gået.

I januar 1972 stod en ny skolebygning færdig til os. Vi havde i lang tid følt os lidt hjemløse på grund af pladsmangel i efterskolen, nu var det dejligt at kunne sige: Det her er vor eget — her bor vi.

Da jordbunden i foråret var fast nok til det, løftede to store kranbiler børnehaveklassehuset på plads ved siden af nybygningen, og vi kunne gå i gang med indretningen af pladsen uden om. Børnene var allerede i gang på byggepladsen med deres huse, og i fællesskab med lærere og forældre er der blevet arbejdet med mange forskellige ting. I sløjdtimerne har de ældste elever bl. a. stillet legeredskaber op, og i weekenden har forældre rejst hegn og lagt fliser.

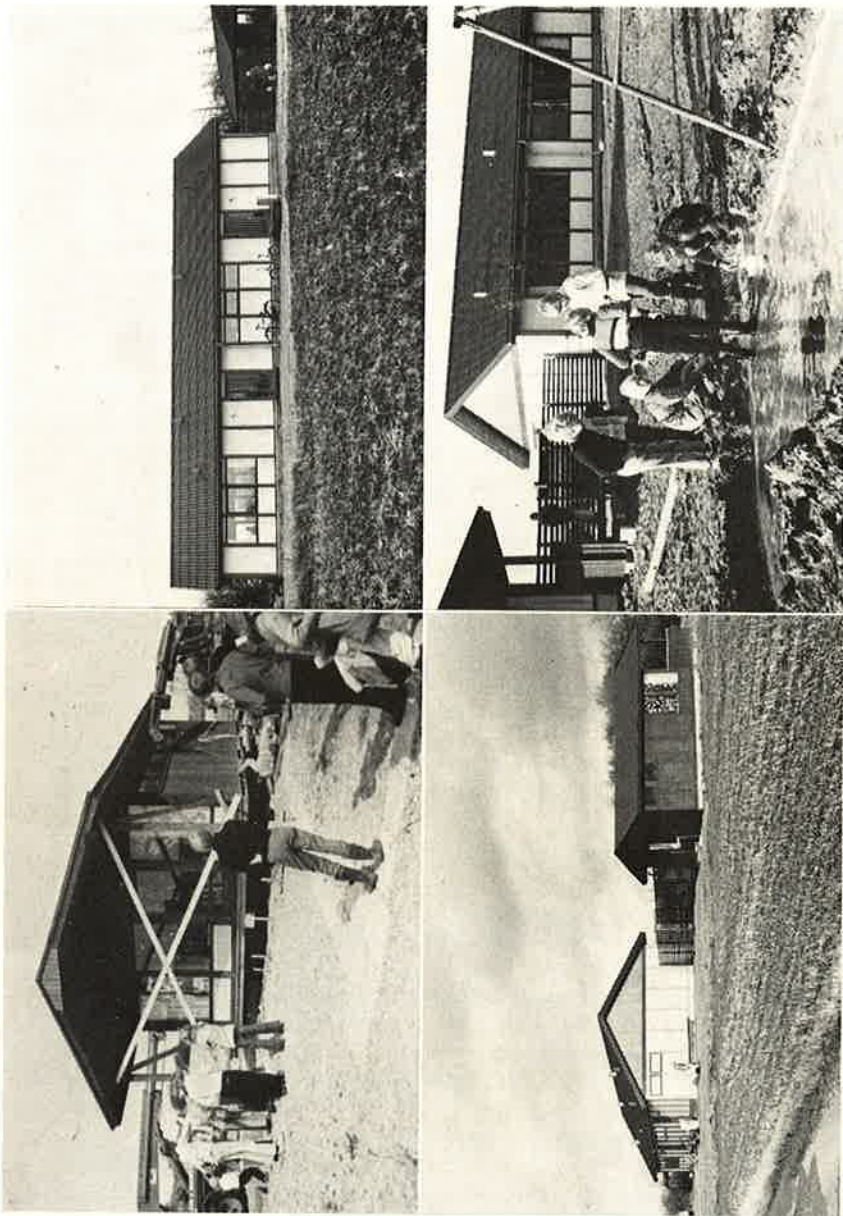
I skolebygningen er der tre store, lyse klasseværelser, og det største af dem er stort nok til, at friskolemøder og andre arrangementer kan afholdes der.

Gode møder blev holdt i vinterens løb, og i sløjdsalen havde mange friskoleforældre nogle hyggelige timer sammen med Lars Liengaard.

Fastelavn blev som sædvanlig markeret med en fest for børn og forældre. Børnene havde, som de plejer det, vist stor opfindsomhed med udklædningen, og det var en svær opgave for den nedsatte dommerkomité at udpege vinderne.

Indvielsesfesten, i anledning af vor nye skolebygning, blev holdt i forbindelse med skolens generalforsamling. For de mange, som var mødt op, var det en meget vellykket aften med ostanretning, musik og dans. De ældste klasser havde sat en del af deres formningsarbejder til auktion, med det formål at skaffe penge til sommerens lejrskoleophold. Der kom godt 400 kr. ind — et meget fint resultat!

I 1970 og 71 havde vi ved planlægningen af årets lejrskole fundet frem til gode venner, som ville tage imod os og have os boende. Vi ville i 1970 gerne opleve noget af Vestjylland,

og vi fik lov til at bo hos gårdejer Ejnar Lindvig og hans kone Musse i Bounum nord for Varde. Året efter besøgte vi Syd-sjælland, og også denne gang boede vi på en gård. Vi besøgte Inger Marie og Niels Larsen i Vindbyholt ved Fakse.

Det har været en særdeles god og positiv måde at holde lejrskole på. Vore værter har vist en enestående gæstfrihed, og i kraft af deres lokalkendskab har vi fået en god viden om egnene og deres befolkning.

Under en lejrskole er der mange pligter for deltagerne. Hver elev må blandt meget andet også tage en tørn, når der skal laves med, vaskes op og smøres madpakker. På disse to ture blev vi lettet betydeligt med hensyn til madlavningen. Vi ordnede det, så vi kunne få lov til at lægge beslag på værternes dybfrysere, og der lagde vi ved ankomsten de middagsretter, som vore børns mødre havde lavet og frosset til os, inden vi tog hjemmefra. Det var nemt at tage en færdig ret frem hver dag og blot sørge for opvarmningen. Det sparede både tid og penge for os.

Bornholm var målet i forsommeren 72, og vi var klar over, at det nok ikke denne gang kunne gå efter samme linie som de to forrige år. Vi talte med Karl Ejner Sørensen, lederen af Østerlars Friskole, og fik at vide, at de meget gerne ville se os. Han fik det arrangeret således, at børnene fra Ringe kunne indkvarteres rundt i de ældste klassers hjem, — og hvis vi ville love at gøre gengæld, så behøvede vi ikke at spekulere på udgifter i forbindelse med kost og logi. — Vi håber i det kommende år at kunne give eleverne fra Østerlars en lige så stor oplevelse ved at besøge Fyn, som vi havde det ved at besøge Bornholm. Elever, lærere og forældre i Østerlars gjorde, hvad de kunne for at vise os deres ø, og det lykkedes til fuldkommenhed. Det var en meget fin tur.

Mens de ældste var på Bornholm den sidste uge inden ferien, var de tilbageblevne yngste elever på lejrskole på Kjærs gård på Langeland. Også her var alt vellykket. Børnene morde sig og havde en dejlig og udbytterig tur.

Til sommerferien sagde vi farvel til 4 elever fra 7. klasse, og vi tog mod 19 nye ved dette skoleårs begyndelse: 6 elever i 1. klasse og 13 i børnehaveklassen. — Der er sikkert nogle, som vil hævde, at vi i Ringe Friskole kun er en lille flok, men vi er stolte over, at vi er blevet så mange, som vi er. — Det bør erindres, at der for blot tre år tilbage kun var 17 elever i skolen. I dag er vi 46. Der er grund til at se lyst på fremtiden!

Birthe og Frede Hansen

Ferie

Ha, ferie! Næ, den voksne ved overhovedet ikke mere, hvad rigtig ferie er. Han kan hvert forår tale nok så meget om, hvor han denne gang glæder sig til ferien, hvor han vil rejse hen, og hvordan han vil nyde den i fulde drag — når han befinder sig midt i det, han har længtes efter at nyde, konstaterer han gerne, at det enten er for varmt eller regner hele tiden, og at de elendige fluer stikker, at maden ikke er, som den bør være, at det vrimler med myrer, at øllet er dårligt, at der er langt til badestranden, og at han på grund af det rædsomme selskab der er på stedet ikke engang har nogen, han rigtig kan tale med, og det i det hele taget er af H... til, at det var bedre sidste år — og yderligere 3740 lignende „at'er“.

Barnet derimod, lader sig, såvidt jeg husker, ikke genere af fluer og myrer, det plages ikke af varme, ikke af dårligt vejr eller dårlig mad. Dets ferie består så at sige i sig selv. Barnets ferie er ubetinget. En absolut, ægte eller altså barnlig ferie i oprindelig forstand ikke ferie og ikke lediggang, men en usædvanlig og koncentreret fylde. Hovedsagen ved den er, at man ikke skal i skole. Hvilken ikke beviser, at skolen betyder slid og slæb for barnet. Den højeste nydelse ved ferien er netop nydelsen ved ikke at skulle, den store fryd at have fri. Frit rum er ikke tomt rum, tværtimod: Det er overfyldt med ting og begivenheder, det strømmer over med sit indholdsrigdom og sin interesses fylde. Det frie rum, den absolutte feriefries rum, har sin grænseløshed selvom det ikke når længere end hen til gadehjørnet eller havegærdet.

Og det næste gode store ved de ægte ferie er at nyde tiden. Barndommens ferie er ikke leddelt og udstykket i forskrifter om, hvad der skal gøres til den og den tid, der er ingen timeplan men kun en uendelig og uddelt tidsstrøm fra morgen til aften. Feriedagen består ikke af timer, men af ren varen og uforstyrret bortgliden.

Nej, den voksne får ikke mere så meget ud af sin ferie, og han vil forgæves jage efter den tabte, absolutte ferie ved ha-

vets bred eller på bjergets top. Den voksne har nu engang ikke længere den rige nydelse ved ikke at skulle og ved at have fri. Ser man da ikke her i verden voksne mennesker gøre alt muligt, bare for at tvinge deres liv ind i lutter „skal“, i lutter forskrifter. Af en eller anden grund har voksne ikke mere så megen sans for det vidunderlige ved frihed, og de nyder ikke den sande glæde, der udspringer deraf. Men fremfor alt er de uden sans for den nydelse, der skabes ved erkendelsen af tidens fylde og herlighed. Den absolutte ferie eksisterer ikke for dem, de kender kun en fritid, hvori de hårdt og smerteligt føler: Store Gud, hvor tiden løber!

Karel Capek

En rigtig god og glad jul ønskes jer alle.

Esther Torp

En koncert

Klokken er omkring 21. Stedet Malmö Stadsteater. Den store sal er så godt som fyldt, og man mærker en spændt stemning blandt publikum. Folk har det fine tøj på, og man kan som dansker ikke lade være med at spekulere over, om det samme havde været tilfældet i Danmark ved en sådan lejlighed.

En projektor rettes mod tæppet, og alle venter spændt på, at der skal ske noget. Det gør der også. En mand med skæg og krøllede bukser kommer nervøst frem i lyset og byder velkommen til aftenens koncert. Han fortæller, at orkesteret har haft stor succes i Uppsala aftenen i forvejen. Han beder om, at det samme må gentage sig her, hvorfor han indtrængende anmoder om, at man klapper meget, idet orkesteret er meget følsomt, og ikke mindst lederen. Dette udløser straks et kraftigt bifald og dermed en god stemning.

Den nervøse mand forsvinder, og det skjulte orkester sætter i gang, og tæppet går til side. Man kender stilen, melodien og arrangementet, men der mangler noget, hvor er lederen? Man fornemmer dette spørgsmål, selv om ingen stiller det højt.

Nummeret er færdigt. Man har trods alt næsten glemt, at lederen ikke er der, men nu kommer han ind på scenen hilsende på sit orkester og med ryggen til publikum. Han sætter sig ved flyglet, svensk fabrikat, man vil åbenbart ikke ófre Steinway, og han begynder på sin sædvanlige måde at spille. Jo, nu er han kommet, Duke Ellington. Ingen er i tvivl om dette. Blandt musikerne genkender man Ben Webster, som sidder „in“ på sin gamle plads i Ellingtons orkester, og man savner Johnny Hodges, som døde tidligere på året. To svenskere, som også har spillet hos Ellington, sidder også „in“.

Ellington sidder ved pianoet med sin nye frisure, en lille hestehale, og tygger bubblegum og drikker noget, der ligner Coca Cola. Hans spil er som altid af høj kvalitet, både teknisk og musikalsk. Hans fingre er ikke blevet så gamle at se på som hans ansigt, der er blevet tydeligere ældre end sidst, han var her. Men „the Duke“ er stadig sig selv. Han dirigerer

Glimt fra fastelavnsfesten

sit orkester på sin egen diskrete måde, og man forbavses gang på gang over, at det kan følge ham. Han kan, uden at publikum opdager det, få orkesteret til at holde pause i en takt, hvilket bevirker, at man kun hører publikums fødder slå takten.

Foruden velkendte og elskede standardnumre som f. eks. Take the „A“ Train, Mood Indigo og Black and Tan Fantasy, spiller Ellington også et udsnit af sin „Harlem Suite“, hvilken trods alt er så vanskelig, at han må hen foran orkesteret for at dirigere på „gammeldags maner“. Dette forstår man godt, når man hører alle de „skrappe“ klange og synkoper, der er i stykket. Synkoperede sekstendedele er ikke sjældne. Endnu en gang stilles man over for Ellingtons store begavelse, både som komponist og arrangør.

Næsten alle medlemmer af orkesteret får lejlighed til at komme frem som solister, man kan glæde sig over disse menneskers dygtighed. Duke Ellington har også medbragt en sangerinde og en sanger, som endnu er ukendte, men man har sine forestillinger om, at disse to unge kunstnere nok skal blive kendt, når de arbejder hos den gamle mester. Desværre lader Ellington også en eller anden svensk sangerinde få mikrofonen, hvilket er meget pinligt, idet hun formelig skaber sig, så man får myrekryb af det; men selv en mester kan tage fejl.

Næsten to timer er gået uden væsentlige pauser. The Duke annoncerer sidste nummer; samtidigt takker han for publikums store interesse og bifald og siger, at han glæder sig til at komme igen. Sidste nummer er i gang. Det er et nyt nummer i beatrytme, og for at understrege dette, er folk fra første række inviteret op på scenen for at danse sammen med orkesteret og solisterne inklusive den svenske sangerinde, som stadig skaber sig. Det er ikke ligefrem denne afslutning, man havde ventet, men nummeret slutter, og musikerne forsvinder en for en under bragende bifald, som ingen ende vil tage. Efter fem minutters taktfast klappen kommer Ellington, Ben Webster og rytmegruppen ind igen, og nu sker der noget helt uventet. Man bliver nu vidne til spontanitetens ofte store fordele i musik. Denne evne til at kunne skabe i nuet, til at udnytte en så fremragende musikalitet. En vidunderlig kontrast til Dansktoppens talentløse udladninger fra en radio, der spiller døgnnet rundt, uden at nogen hører det.

Det bliver til en halv times ekstranumre med denne gruppe, og herefter gør nok så mange klapsalver ingen nytte. Kon-

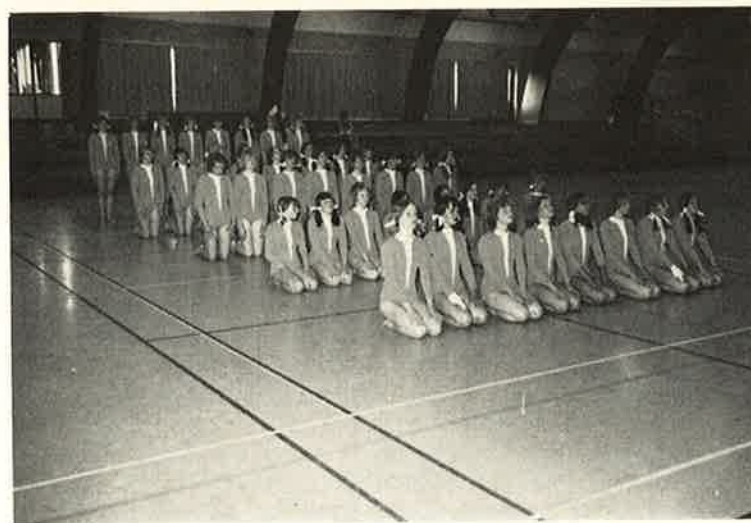
certen er forbi. Orkesteret skal til en ny by i morgen, og man selv skal hjem. Man forlader salen i en løftet stemning, mens manden med de krøllede bukser forgæves forsøger at give en meddelelse om en kommende koncert. Ingen hører ham.

T.M.

Alle ønskes en glædelig jul og et godt nytår.

Monica og Torben Mortensen

Fra pigernes gymnastikopvisning

Tale til en ungdom

Jeg har tænkt meget over, hvad jeg skulle sige til jer. Mere end jeg plejer, for jeg ved, at ungdommen er kritisk, ikke mindst over for kirke og præster. Og enhver præst har desuden visen om Mallebrock i ørerne, når han begynder at sætte ord på papiret. I den vise synges der om præsten, der holdt en tale, men sagde ingenting. En kunst, der iøvrigt ikke er forbeholdt præster. Vi er på det sted i skarp konkurrence med politikerne. Unge som gamle.

Altså — det drejer sig om at sige noget, når man siger noget. Det drejer sig om, at mene noget med det, man mener. Det drejer sig om at begribe til bunds, at al ting ikke er ligegyldigt.

Og nu det er sagt, skal jeg angive mit emne. Jeg bliver som skomagere ved sin læst. Jeg vil tale om folkekirken.

Det begynder med barnedåben. Forud for den ligger undfangelsen af barnet og forud for undfangelsen ligger den seksuelle indstilling. Der er nogen, der mener, at præsten er en offentlig ansat dyneløfter, der bestandig skal interessere sig for unge menneskers samliv, især før ægteskabet.

Det kommer hverken præst eller kirke ved, generelt set og generelt sagt. At menneskelivet i sit personlige udtryk kommer både præst og kirke og enhver anden ved det siger sig selv. Vi er ikke robotter. Men der er ingen kristelig snor eller pegepind at hente i præstegården endsige i kirken på det seksuelle felt.

Der er tale om det ansvar, som enhver er i stand til at holde for sig selv. Og unge mennesker, hvor de end er samlet, vil både vide og forstå at forvalte den side af tilværelsen i ansvar og i ansvarsløshed. Det fordeler sig på hver enkelt. Vi kan ikke stille det op: dér har vi den ansvarlige, dér har vi den uansvarlige. Vi slås med ansvar og uansvarlighed hele vort liv. Det er en personlig sag.

Man holder så meget af statistikker i vore dage, og jeg kan sige, at ni ud af ti unge par, der vil giftes, har samme adresse

inden de bliver gift. Det er ved at blive folkeskik, og det bliver de unge menneskers sag at forvalte deres samvær ansvarligt.

Må jeg sige noget overflødigt: det hænder, når unge mennesker deler bord og seng, at pigen bliver med barn. Og da 95 pct. af befolkningen opgives at være tilknyttet folkekirken, kommer præsten som regel ind i billedet. Undertiden har vi barnedåben før vielsen. Det skifter lidt.

Og her begynder nu min opgave som teolog og præst for sognets folk. Man siger at barnet i dåben bliver medlem af folkekirken, men det ord medlem dur ikke. Der sker en tilknytning til menigheden. Iøvrigt breder den misforsåelse sig i disse tider, hvor letfærdige angreb sætter ind, at man her i landet fødes ind i folkekirken. Og det forarges man over, og jeg har haft besøg af en ung mand, der på det grundlag ville melde sig og sin familie ud. For han fandt det ustyrligt forargeligt, at man fødes ind i folkekirken.

Vi skal huske, at vi blev tilknyttet den danske menighed på vore forældres frie beslutning. Ingen jordisk magt kan tvinge forældrene til at lade deres børn døbe.

Og barnet får samtidig med dåben sit navn. Det er mit indtryk, og det skal nævnes i disse rødstrømpedage, at pigen er ret så suveræn og enevældig, hvad navnet angår. Måske er der i adelige kredse og lidt højere luftlag en mandfolkedyrkelse af fine mellemnavne, men ude i marken blandt almindelige mennesker, der bestemmer pigen navnet. Det er bemærkelssværdigt i vore tekniske tider, at præsten indfører navnet i kirkebogen efter samme princip som i 17-hundredetallet. Blot skriver vi med fyldepen og ikke med fjerpen.

Jeg er personlig glad for kirkebogen. Jeg finder, at den er en tavs protest imod datamaskinen. Vi sættr ikke menneskenes børn på hulkort. Vi skriver så godt vi kan med vor egen håndskrift det navn, som forældrene ønsker deres barn skal bære. Barnet er nu, ikke et nummer i maskineriet, men en navngiven person på jorden.

Der er væsentlig forskel.

Og sådan er det: det er kun den datamærkede uansvarlighed, der går beklagende rundt og siger: „jeg er klun et lille nummer i det store spil.“ Præsten må protestere. Han har møjsommeligt indført enhver ved navn. Med ført hånd. Du er ikke et nummer: kære ven, du er et navn. Og ved det navn vil de gerninger hæfte sig, som du udfører på jorden. Til lykke og ulykke for dit navn, for din kone og dine børn.

I skuespillet „Heksejagt“ vil man påføre bonden Proctor en at lade sig binde til løggen. For binder han sig til løggen, bin-falsk anklage og hæfte en løgn til hans navn. Han nægter der han sig selv. Det går han i døden på.

Enhver, der er døbt, er biskop, pave og præst over sit eget liv. Det er bekendelsen. Det er modtrækket til den afmægtige be-kendelse, jeg er kun et lille nummer i livets store spil.

Og hermed er der anledning til at tale om myndighed og myn-diggørelse. At blive døbt er at blive indsat i livets embede på hed.

lige fod med alle andre. Med lige værdighed og lige myndig-I det borgerlige praktiske samfund taler vi om myndighed på en anden måde. Man skal være 15 år for at køre på knal-tert, 18 år for at køre bil. Det er den mere udvendige side af sagen, og den skal ikke trækkes frem her. Derimod skal træk-kes frem en myndig lille pige i en tredje klasse. De havde i klassen fået en ældre pensioneret lærer, som skulle vikariere året ud. Børnene var ikke gode ved ham og læreren var for-tvivlet. Sådan gik det med uro og ondsksfulde indfald dag ud og dag ind.

En dag, da det var værst, da en af drengene i klassen skulle overgå alt, hvad der var sket, rejste hun sig pludselig op og kaldte til orden. Hun fik ro i klassen og foreslog, at man nu, fra dette øjeblik, behandlede gamle lærer Hansen pænt og ordentlig. Og det gjorde børnene fra det øjeblik. Det er for-ståeligt at den gamle lærer siden talte meget om den begiven-hed. Den lille pige havde myndighed, og hun brugte den på det rigtige sted.

Det almindelige er ifølge psykologerne, at man flyder med strømmen, at man er under et gruppepres, at man hyler med ulvene. Nu skal man ikke tro på alt, hvad præsten prædiker, og man skal heller ikke tro på alle psykologernes videnskabe-lige sandheder. Lad os gå den modsatte vej. Sætte een mand op imod strømmen. Det sker.

For nogle år siden spillede Det kongelige Teater „12 vrede mænd“. Jeg husker ikke forfatterens navn, men jeg husker hans stykke. Det drejer sig om 12 nævninge, der skal dømme en 16-års dreng skyldig eller ikke skyldig i et mord. Han er en af gadens forhutlede og forsømte eksistenser, og det er en skare velbjergede nævninge. Dertil er det fredag. Man skulle gerne i skoven, til sommerhuset, til travløb o.s.v.

De dømmer ham hastigt, en efter en — skyldig.

Men 12.-manden lader vente på sig. Stiller spørgsmål, vil se

materiale. Der er varmt i lokalet, det er sommer, og der er stor irritation hos de øvige nævninge. Men 12.-manden finder ikke fældende bevis. V kender sgu da slagsen, siger en af de andre. Det overbeviser ikke 12.-manden. Tværtimod.

Langsomt vendes stemningen i lokalet. Tidspunktet for trav-løbet er forpasset. Aftenen nærmer sig. Det bliver for sent at køre på landet i dag. 12.-manden bliver ved med at stille sine spørgsmål. Usikkerheden breder sig hos de andre. Een bliver usikker og svinger. Erkender sit hastværk og langsomt vender 12.-manden strømmen.

Jeg ved ikke om den mand var døbt, om han var atteist eller muhammedaner. Men det er også ligegyldigt. Han udfolder og gennemfører det dåben vil et menneske skal gennemføre.

Være sig selv.

Det gentages i konfirmationen. Gud gentager sit velsignende ja til mennesket. Konfirmandens ja gælder igenting, som om et menneske nogensinde blev gammelt nok til at sige ja til Gud!

Guds ja gælder, og det er blevet skik, at konfirmanderne ved alteret og med navns nævnelse modtager velsignelsen med håndspåleggelse. For et menneske er stadigvæk ikke en uper-sonlig masse, et stykke materiale, der skal formes og skabes og eventuelt skabe sig, det er skabt på forhånd med følelse og forstand. Det menneske velsignes.

I disse år, hvor massetænkningen har tag i debatten, virker konfirmationen gammeldags, siger man. Og konfirmanden tænker kun på gaverne, siger man. Jeg har anbefalet mine konfirmander at give anklagerne ret og sagt til dem, at de blot skal sige, ganske frimodigt, at de tænker på deres kon-firmationsgaver. Således kan man udfordre forargelsen ved hjælp af frimodigheden.

Men hvad taler vi om i konfirmandtimerne?

Hvad gør vi for at fortolke livsembedet på luthersk maner? Hvordan få udlagt hans ord om at være pave, biskop og præst over sit eget liv?

Jeg kan kun sige, hvad jeg selv gør, og jeg kan kun tage ét perspektiv frem. Jeg vil nævne en novelle af Cecil Bødker, som vi læser og drøfter. Den handler om en dreng, der af ked-somhed turrer en vædder, så den spænger sin indhegning. Drengen flygter. Venlige mennesker er kommet på besøg på gården i mellemtiden. De har taget sønnen med, så drengen kan lege med ham.

Men det bliver vædderen, han møder. Vædderen farer ophid-

set på drengen, og novellen slutter med, at de voksne bærer den lille dreng bort. Er han død? Stanget ihjel? Forfatteren siger det ikke. Vi bliver nødt til selv at tænke historien til ende. Vi bliver nødt til selv at se tilværelsens vildskab i øjnene. Og holde det sammen med et menneskes ansvar.

Hvad kommer det mig ved, siger drengen?

Historien giver svaret: du er den skyldige. Sådan talte Jesus også til farisæerne: I er de skyldige. Og så voldsomt virkede det at blive pålignet skylden, at farisæerne slog Jesus af Nazareth ihjel, for således at blive fri for at høre om menneskets skyld og ansvar.

På de to ord vil jeg tale om ægteskabet. Der tales i dag højt om „papirløse ægteskaber“ og sandt nok — skyld og ansvar kræver ikke papir. Men troløsheden bor mellem mennesker. Og det er godt for et menneske at slutte pagt på jorden med et andet menneske, imod sin egen troløshed. Hadet bor i kærligheden, troløsheden bor i troskaben. Vi er ved det vanskelige sted, hvor kun den personlige erfaring er den sande læremester. De voksnes erfaringer er ofte som mindet „synlig.“ i en presset firkløver i en gammel bog. Visnet for den der plukkede den engang et levende minde, om liv og glade dage, og et minde om nederlag og ulykke. Mit liv.

Nu og da skilles mand og kone. De forsøger måske at plukke en firkløver påny. Hente lykken til huse igen fra kløvermarken. Selv tror jeg ikke på det. Jeg tror ikke at et menneske kan hente ny lykke til huse, når han lyster. Pligten er lystens forudsætning. Lykken venter ikke på det næste gadehjørne. Man må bruge den, man fik. Og man må misbruge den og håbe på oprejsning, der, hvor man er.

Vi synger ofte ved et bryllup: det er så yndigt at følges ad, for to som gerne vil sammen være. Det er det også. Men det kan godt undre, i det mindste præsten, at så mange undertiden føler sig utilpas ved det vers, der synger om at: det er vemodigt at skilles ad for to som gerne vil sammen være. Det er som oftest, når sangene bliver trykt, at det vers er udeladt. Måske er det den „venlige“ trykker, der har fjernet verset.

Som om det er venligt at se bort fra døden. Der er i vor tid et blødt punkt her. Man taler ikke om døden, skjuler den og gemmer den bort. Måske skal man herover for bestandig erindre sig Dan Andersens ord om døden: han er hårdhændet men hæderlig, så syng hej å hå. Døden skal ikke være herre i livets hus. Lovsangen, at mig dagen fryder trods synd og

død, er for menneskets frihedssang at regne på det sted. Under alle omstændigheder: døden hører med.

Der blev vist en menneskelig og varm film om det her i fjernsynet. En ung mand er kommet til byen fra landsognet. Han er kommet fra stedet, hvor der endnu er en smule livssammenhæng, til byen, hvor intet hænger sammen. Sådan stilles det op.

Så dør bedstemor. Og den unge mand vil hjem til Bedstes begravelse. Bedste er død, siger han til formanden på arbejdspladsen, jeg må hjem. Men sjakformanden vil ikke give ham fri. Så rejser han og bliver afskediget. Sådan støder livet sammen med livet. Og det bliver hver vor sag at vælge i den situation. Vælg os selv.

Der er iøvrigt soldater, der har ladet deres gamle bedstemor dø adskillige gange for at få sig et par fridage. Mennesket fornægter sig ikke.

Vi er ved vejs ende, og hvad har jeg villet sige jer? Jeg tror nok, at jeg har villet tale om et liv bagved livet. Bagved vort ydre effektive samfundsliv med hulkort og akkordarbejde, med datamaskiner og CPR er der et liv, som ikke kan måles og vejes af noget dataanlæg. Et liv der i og for sig slet ikke forandrer sig. Og i det omfang man tror at folkekirken er til

for det livs skyld — det liv, der angives i forløbet fra vugge til grav — er der slet ikke så stor grund til at rive folkekirken op med rod, omstrukturere og modernisere. Glæden ved barnedåben, sorgen ved graven, fiventningerne til fremtiden ved konfirmation og barnedåb... det er lige gammelt og lige nyt.

Det er moden, der skifter. Håret bliver længere, kjolerne kortere og visa versa. Bag det ligger stadig dette, at mennesket er husholder og af husholdere forlanges troskab. En dag skal Bedste begraves. En dag skal pigen have et barn. En dag møder du troløsheden. Og da er det din sag at fastholde troskaben.

Men vi finder aldrig et bånd, et ord, en filosof, hvormed vi kan binde sandheden, troskaben og den rette husholdning. Vi får aldrig vort liv på det tørre og det rene. Vi er ikke herrer i huset, altid tjenestefolk. Prædikeren i Det gamle Testamente, der foruden klogskab tillægges visdom, siger om vort forhold til vort eget liv:

*Og atter så jeg under solen
at hurtigløberen ikke er herre over løbet
eller heltene over kampen
ej heller de vise over brødet
Ej heller de kløgtige over rigdom
ej heller de kloge over yndest
men alle er vi bundet til tiden og tilfældet.*

Og prædikeren fortsætter:

*Dog se
det fandt jeg
at Gud har skabt menneskene
som de bør være.
Men de har så mange sære ting for.*

Hermed ønsker jeg jer held og lykke på livsvejen frem imod de ukendte mål. Både med de rimelige ting og med de sære ting, som I har foran jer, og som ved vejs ende skal udgøre jert livs eventyr.

Niels Carl Lilleør

Tale ved årets elevmøde.

Om at være sammen

I de få år, jeg har haft den oplevelse at være med i jeres hverdag på Ringe Efterskole, har jeg lært en masse af jer.

I kommer til skolen, nogle påtaget friske, andre mere tilbageholdende, de fleste lidt beklemte, men alligevel spændt på hvad det egentlig er for noget, man nu skal i gang med.

Dagene derefter — I lærer hinanden at kende, finder sammen, opdager, at lærerne måske ikke allesammen er lige senile.

Timerne — selvfølgelig ikke lige spændende, men på en måde anderledes.

Samværet med kammeraterne efter skoletid. Nogle gør oprør mod de „meningsløse“ forbud, som f. eks. at båndoptageren ikke må larme ret højt — men som alligevel accepteres og forstås. Man lærer at tage hensyn til hinanden.

Hjemve — mors frikadeller *var* nu alligevel bedre, selv om Solveigs er gode. Og så lommepengene! Altid for lidt, for når nu veninden får skudt hul i øret og hængt et par smarte ringe i, så er det bittert lige netop at stå og mangle 20 kr.; men det går alligevel.

Inge finder på noget nyt i skindarbejde, Lars har alle tiders model til en skammel til værelset. Bliver det hele rigtig surt, så ned til Kjær og få en opsang. —Bagefter er vi venner igen.

Kommer der en kurre på tråden med en af kammeraterne, ja, så sker det „tilfældigvis“, at en eller anden af lærerne opdager det og får tingene sat på plads.

Det er hverdagen! Festerne vil vi slet ikke tale om, dem husker vi allesammen.

Alt for hurtigt kommer den dag, hvor vi skal skilles og rejse hver til sit, og nu er vi nået til det, jeg egentlig gerne ville sige jer:

Hvert år, når et hold rejser fra skolen, tænker jeg: Sådan en dejlig flok får vi aldrig igen. Derfor er det, jeg ikke kan være med, når der skal siges farvel, (det kan jeg så gøre her i årsskriftet).

Og så viser det sig, når de nye er kommet, og vi har lært hinanden at kende, at det *alligevel* er alle tiders hold!

Kom derfor ikke til mig og sig, at de unge er slappe og krævende! I har alle en masse gode ting i jer, og det er skønt at se det komme frem, især hos dem, som er mest skeptiske i starten.

*Grønnes kun, se det er sagen
leve med og være vågen,
leve kort tid eller længe —
blot man lyser op i tågen!*

(Hostrup)

De bedste hilsner til jer alle fra „hende på kontoret“.

Birgit Aagaard

Kære gamle elever

Tiden er nu atter inde til at sende jer årets hilsen gennem årsskriftet.

Jeg synes, det er en hyggelig opgave at sidde her og skrive til jer en mørk novemberaften, selv om det igen er gået i år, som det plejer, opgaven er blevet påbegyndt for sent.

Naturligvis kunne man vel vænne sig til at skrive sine indlæg i sommerferien, hvor der er bedre tid, men det er nu alligevel sådan, at dette arbejde ligesom hører hjemme i denne årstid, og så må det blive det, som det nu kan blive til.

Flere skoler har ophørt med at udsende deres elevskrift ud fra fornemmelsen af, at den form for forbindelse mellem skole og gamle elever har overlevet sig selv.

Man hævder, at der nok stadig kan afsættes nogle årsskrifter, men at modtagerne indløser dem af høflighedsgrunde og måske af taknemlighed, men ikke for at læse dem.

Ved et møde mellem skolerne på Fyn blev dette emne drøftet forleden, og da jeg hævdede troen på, at årsskriftet stadig blev læst af mange mennesker, blev jeg opfordret til at anstille en undersøgelse heraf ved at spørge holdere af Ringe fri- og Efterskoles årsskrift om deres mening, det drejer sig immervæk om ca. 650-700 mennesker.

Jeg modtog opfordringen og spørger jer nu: Synes I, vi skal holde op med at udsende årsskriftet?

Hvad enten I nu synes det ene eller det andet om den sag, vil I så ikke gøre mig den tjeneste at skrive jeres mening og begrunde den, det behøver jo ikke at være noget langt brev. Vi vil kunne lære en mængde heraf.

For det første kan vi drage den lære, om vi udsender skriftet helt forgæves, for det andet kan vi få klarhed over, om artiklerne, vi skriver, har noget bud til jer.

Vil I ikke tage den her stillede opgave meget alvorligt og virkelig få gjort alvor af at få sendt svar tilbage til os, skal vi sige inden 1. februar, så glemmes sagen ikke!

På skolen her går det godt, vi sagde den 1. juli farvel til et meget fint elevhold. Skoleåret sluttede med en tur til Østrig,

som jeg roligt på alles vegne kan betegne som særdeles vellykket.

Det store ved turen var sammenholdet mellem jer, der viste sig at kunne holde ud over skolens rammer, og så det, at I alle var med. Det var virkelig en tur, som vi sent glemmer..

I forbindelse hermed har jeg blot den triste meddelelse til jer, at ejeren af Gislev Turistfart, Poul Andersen, senere er død. Det er helt ufatteligt, at den livsglade og friske mand ikke er her mere, han havde kun venner overalt, og han nåede også at vinde jer til sin vennekreds på turen til Østrig.

For 10 år siden kørte jeg med ham for første gang med en flok unge til Østrig, dengang foregik det på campingmanér. Mærkeligt, at denne 10-års jubilæumstur skulle blive den sidste, han tog på, men sådan er vilkårene, og de er fælles for os alle, ingen kender timen!

Sammen med jer rejste Poul og Jonna. De ville ud at prøve vingerne under nye himmelstrøg og rejste til arbejdet i folkeskolen i Taulov. De elever, der har haft dem som lærere, ved, de gjorde et stort og dygtigt arbejde her, og det får de tak for gennem denne hilsen.

I stedet for Jonna og Poul fik vi til det nye skoleår tre nye lærere, nemlig Herdis Hune, Ellen Jacobsen og Torben Mor-

tensen. Alle tre er faldet vældig godt ind i arbejdet her, og vi ønsker, de vedblivende vil have lyst og kræfter til at gøre en indsats for ungdommen gennem efterskolearbejdet.

Vi har nu fået det nye elevhold, ja, vi har haft det længe, siden 20. august. Vi rykkede kursusdatoen frem fra 3. september til 20. august, og det har vi vist ingen grund til at fortryde, da vi så i højere grad kan følge andre skoleformers kursusterminer. Vi synes, det er et godt elevhold, og der er ingen tvivl om, at skoleåret vil blive vellykket, hvis den hidtidige indstilling holdes.

Nybyggeriet af elevkollegiet kan jeg desværre ikke melde påbegyndt, men vi håber at komme i sving hermed i foråret 1973; men det håb har levet længe, og nu er det vist klogest at vente med at beskæftige sig med sagen til bygningerne er opført. Landet skal bruge penge til mange formål og pengene er der ikke, hvorfor det er påtrængende nødvendigt, at de fordeles efter størst behov.

Naturligvis har vi her et stort behov for at få aflastet vore værelser, men både nuværende og tidligere elever har jo vist at kunne klare overbelægningsproblemerne på en storartet måde, så det går nok også indtil de nye værelser står klar.

Vi har i årets løb haft en række møder, fester og sammenkomster på skolen, men det vil jo ikke have noget formål at remse de forskellige arrangementer op.

Årets festlige højdepunkter var som sædvanlig jule-, fastelavns- og elevmødefesterne.

Vi har den glæde både til fastelavn og til elevmødet at se et stigende antal gamle elever. Ved fastelavnsrådet er det forrige års elevhold som bekendt indbudt, og sidste gang mødte 2/3 af holdet, det var meget fint. Nu håber vi, rekorden bliver slået ved den kommende fastelavnsfest, vi skal nok sende indbydelsen i god tid.

Elevmødet har også god tilslutning, men det er nu fortrinsvis elever fra vor tid, der kommer. Vi vil meget gerne slå til lyd for, at elever fra de ældre årgange møder op, det vil gøre det hele meget festligt, hvis I også kommer, og I har noget at komme efter, for det første er jeres gamle forstander Hedemann i fuld vigeur igen, og det vil være til glæde for begge parter at mødes i en week-end om året, ligesom det naturligvis vil glæde os at se jer. Mange af jer har naturligvis stiftet familie, og det kan være svært at komme afsted, men det kunne forme sig som en familiecampingtur. Vi har en særdeles fin campingplads med tilliggende svømmebad. Lad det

være en idé, og sæt første week-end i juni af til elevstævnet i Ringe.

Livet på skolen går i den vante gænge, og vi har den glæde stadig at få elever, der har fået skolen anbefalet fra gamle elever og folk, der kender forholdene her.

Problemet er ikke at få elever, altså at få huset fyldt, men afgørende er det at få elever, der er indforstået med skolens linie, og dette lader sig ikke gøre, uden de forhenværende elever støtter som tilfældet er her. Herover har jeg gentagne gange udtrykt min taknemlighed og vil atter bringe jer en tak herfor.

Det hævdes fra mange sider, at en skole til enhver tid er og skal være det, eleverne gør den til. Den opfattelse kan jeg ikke uden videre bekende mig til.

Der er det rigtige i opfattelsen, at de skiftende elevhold fremkommer med mange forskelligartede og højst anvendelige synspunkter, som enhver skole må tage hensyn til, og herved bliver skolen i det ydre forskellig fra år til år.

Men grundsynet, det, som giver skolen sit ansigt, må der holdes fast på, ikke af hensyn til skolen, men af hensyn til elevernes personlige udvikling.

Herved bliver et skoleophold den personlighedsudviklende konfrontation, som just er afgørende for den enkelte elev.

Skolernes, og ikke mindst de frie skolars, hovedopgave må være at præge ind i tiden, det er dens eneste mulighed for at danne ballast mod denne rodløshed, som er så karakteristisk for det moderne menneske.

Det syn holder og vedbliver vi at holde skole på her, og vi er i den gode situation, at alle ansvarlige voksne her forstår den tankegang og herudfra gør de hver på sin plads en beundringsværdig indsats for dansk ungdom.

Vi har også en levende interesseret bestyrelse, og med sådanne omgivelser er det trygt og godt at holde skole, også anno 1972. Tak for alle jeres breve, besøg og opringninger gennem året. Det er altsammen noget, som styrker os i det daglige — fortsæt med det!

Vi ønsker jer en glædelig jul og et godt nytår, håber, I har fået fat og holder ved. — Ofte er livet ikke en dans på roser, men alligevel må man gang på gang sande ordene: Dette strenge, men prægtige menneskeliv!

Venlig hilsen fra os alle
Bodil, Lone, Terkel, Niels
Kirsten og Gunnar Kjær

DdGU's gymnastikturné til USA

De danske gymnastik- og ungdomsforeninger fik i efteråret 1971 invitation til at sende 24 gymnaster og folkedansere på en turné i USA i tidsrummet 13. april til 7. maj 1972. Invitationen skyldes en efterhånden gammel dansk kontakt til nogle skoler i USA.

Georg Bidstrup, som rejste til USA i 1926 og oprettede en dansk folkehøjskole i Brasstown i staten North Carolina, startede denne kontakt, som så er videreført af Karen Bjerre Madsen, Solveig Bording og Knud Øland. To sidstnævnte har været ansat på højskolen en del år. Kontakten har især fundet udtryk gennem folkedans, idet Georg Bidstrup lærte egnens befolkning danske folkedanse, og i 1970 besøgte 24 amerikanske folkedansledere Danmark som DdGU's gæster.

For at kunne komme med på denne tur, skulle jeg til en udtagelse i gymnastik. Udtagelsen fandt sted søndag den 21. november 1971, for øvrigt den dag, da vi havde det værste snevejr i mands minde. Nogle af deltagerne kom først hjem om tirsdagen.

For inden havde jeg talt med Kjær om mulighederne for at få fri i de 24 dage turen varede, og det var der ikke spor i vejen for, da det jo var et led i mit arbejde. Jeg havde gjort mig mange tanker om vikarafløsning osv., men det kunne jeg godt have sparet, for det klarede mine kollegaer og Villadsen, hvad jeg er dem taknemlige for.

Jeg bestod prøven og var naturligvis meget spændt på at komme „over there“, men først forberedelserne.

Træning i 4 week-ender og træning hele påsken. I Amerika havde arrangørerne tilrettelagt en rejse i bus på 7000 km med 19 opvisninger og 32 undervisningstimer i gymnastik og folkedans på forskellige skoler og universiteter, så en hel del forberedelser skulle der til. Vort gymnastik og folkedansprogram skulle være færdig inden afrejsen, og forberedelsen af undervisningstimerne skulle også være klar, og sproget fik en lille opvarmning.

Klar til afrejse i Kastrup lufthavn.

Endelig oprandt den dag, da vi skulle afsted. Spændingen var stor. Med undtagelse af 3 deltagere var det første gang, vi skulle se det forjættede land. Rejsen til Amerika foregik med jumbojet fra Kastrup til New York. I 11 kilometers højde fløj vi over Sydnorge, tværs over Island, over Sydgrønland og ned over Canada til New York. Desværre var der skyer, som forhindrede os i at se Norge og Island, men Grønland så vi, og det var virkelig en oplevelse. Efter landing i Kennedy Airport, kørte vi i bus til Washington D C, hvor vore værtsfolk tog imod os. Vi var privat indkvarteret for det meste. Min første vært er snedker, og jeg fik et indblik i amerikansk snedkeri, men der var ikke videre forskel på det amerikanske og det danske.

De første dage opholdt vi os nær Washington, derefter tog vi nordpå til Vest Virginia og Pennsylvania. Tilbage igen til Washington.

Den 23. april rejste vi sydpå til staten North Carolina. Her havde vi opvisninger på forskellige skoler og universiteter, og naturligvis på John C. Campbell falk school i Brasstown. Begejstringen var stor, da vi her mødte danskere. Der var kun sat folkedans af på programmet her, men det ville de ikke

nøjes med, og så måtte vi give opvisning, selv om salen var meget lille. Alle vore opvisninger foregik i haller.

Mill House, John C. Campbell Folk School, Brasstown, N. C.

I staterne forekommer kun enkeltmandsgymnastik, de kender ikke til vor form for folkegymnastik.

Det var et begejstret publikum at give opvisning for. Flere steder oplevede vi, at folk rejste sig op og klappede i en 2-3 minutter. Tilskuerantallet lå fra 500 til 2400. Det var ikke kun under opvisningen, de tilkendegav deres bifald. Bagefter kom mange hen og takkede personligt for vor præstation.

Undervisningen syntes de også godt om. Nogle steder gav de alle eleverne fri fra skolen for at de kunne være med til gymnastikken, og det kneb somme tider med gulvplads. I Shepherdstown var der over 500 elever, dem måtte vi dele i flere hold. Vi havde skrevet øvelser og spring på engelsk og dublikeret dem, som så blev delt ud til lærerne, men jeg ved ikke, om de vil bruge det i deres undervisning.

Fra North Carolina kørte vi videre til staten Tennessee, og her havde vi kun en opvisning. Jeg boede hos to unge universitetsstuderende, som havde lejlighed i en kollegiebygning på 12. sal. Det var meget interessant at opleve deres miljø og daglige arbejde.

Næste stat var Kentucky, hvor vi havde vore 3 sidste opvisninger, og den anden sidste dag kørte vi i næsten 14 timer og tilbagelagde en strækning på 1000 km. Det var ikke så anstrengende, for vi var efterhånden blevet vant til at køre i bus.

Nogle spekulerer vel på, om der var tid til sight-seeing. Ja, det var der, og nu bagefter forstår jeg næsten ikke, hvordan vi kunne nå alt det, vi klarede på den korte tid, men turen var tilrettelagt godt. I Washington så vi: „Det Hvide Hus, Capitol, Frihedsstøtten, J. F. Kennedys grav, Lincoln monument og National Museet. Vi var på besøg i Den danske Ambassade, der gav os en fin middag.

Da vi kørte gennem bjergene i North Carolina, så vi et kommercielt indianereservat med maskinfremstillede souvenirs, ikke noget særligt, da jeg synes, det virkede for kunstigt. Sidste dag så vi New York. Først kørte vi gennem Harlems slumkvarter, hvor bunker af skidt og affald lå på fortovet, og spritterne lå på trapperne og sov. Det var et sørgeligt syn præget af fattigdom. Men heldigvis så vi noget mere spændende bagefter. FN-bygningen med rundvisning og foredrag, havnen og Frihedsstatuen. Og til sidst kørte vi gennem Manhattanens gader med de mægtige bygningsværker. Vi var naturligvis oppe i den højeste bygning, Empire State Building. Det var et imponerende syn, at se New York fra oven. Samme aften kl. 21,00 fløj vi hjem; ikke med samme spænding, som da vi rejste derover, men med en masse indtryk og oplevelser. Over alt, hvor vi kom, mødte vi flinke og rare mennesker. Det var en fantastisk dejlig tur, som jeg aldrig vil glemme.

Jeg ønsker alle årsskriftets læsere en rigtig glædelig jul og et godt nytår.

Lars Liengaard

Tanker om »det at ville«

Rundt om fra alle landets hjørner hører vi i disse år røster om, at unge 14-18-årige er nogle underlige nogen. — De vil ikke noget, siger man. De er negative, — møder med modvilje til det, der bydes dem. Forældrene synes, at der er problemer med og omkring deres børn. Vi, der er noget yngre end de 14-18-åriges forældre, tænker tit på, om det virkelig er rigtigt, at det kan være svært at omgås jer unge. Det er måske fordi, vi ikke selv har så langt tilbage til disse år, hvor vi var i den alder. Jeg tror ikke, vi var meget anderledes. Selvfølgelig var det på en anden måde, siger man altid. Ja, naturligvis, tiden bliver aldrig den samme.

I unge af i dag ved mere, ser mere, hører mere end vi gjorde dengang, — måske både ondt og godt. På et punkt tror jeg dog at unge, nu som før, er i samme situation. Nemlig, får man ikke engang imellem et lille skub, ja så går man glip af noget. Godt er det, når mor og far har tid til at snakke, og godt er det også, når de engang imellem siger: „Det skulle du prøve, det synes vi du skulle med til, eller deltage i.“ Men forældrene må ikke give op, selv om I „mugger“, for det gør unge nu, og det gjorde de før. Det kunne jo være, at der alligevel kunne komme noget positivt ud af at være med til et eller andet. Det være sig aftenskole, idræt, møder, kurser osv. Man ser da også med stor glæde på, at der i disse år er så stor tilslutning til frivillig aftenskoleundervisning som aldrig før. Mange af jer vil noget, men mange af jer har måske også fået det lille skub til at ville noget. Men godt for det, bare det lykkes. Man har mange ting at tænke på i den alder. Alt synes at forandre sig omkring en, — man tænker slet ikke på, at det faktisk er en selv, der forandrer sig mest. Det kan være en svær tid for mange, og der er ting, man gerne vil smutte umærkeligt forbi. Jeg husker en episode fra min egen skolegang, da jeg netop var i den alder. En lærer var blevet forhindret og samtlige i klassen ønskede nu kun en ting, — at kunne slippe fri for den dag. Det var skoledagens sidste time. Vi blev mødt af en anden lærer, og alle tænkte — åh,

en hel time endnu. Ja, det blev en hel time til, men den blev på sådan en måde, at da klokken ringede ud, så vi forskrækket på hinanden. Var det rigtigt, var timen allerede forbi? Den lærer, der lige så godt kunne have holdt fri, havde ofret sin tid på at ville noget for andre. Ja, sagnet om Sct. Laurentius blev levende. Bagefter fandt vi ud af, at det at ville, ja, — ingen har vel sagt det bedre end forfatteren Nis Petersen:

*Å barnlille
— det at ville
er at miste
for at vinde.
Det at ville
er at spinde
møjens gråd
og arbejdsglæde
til en sejrs-
kåbes glans.*

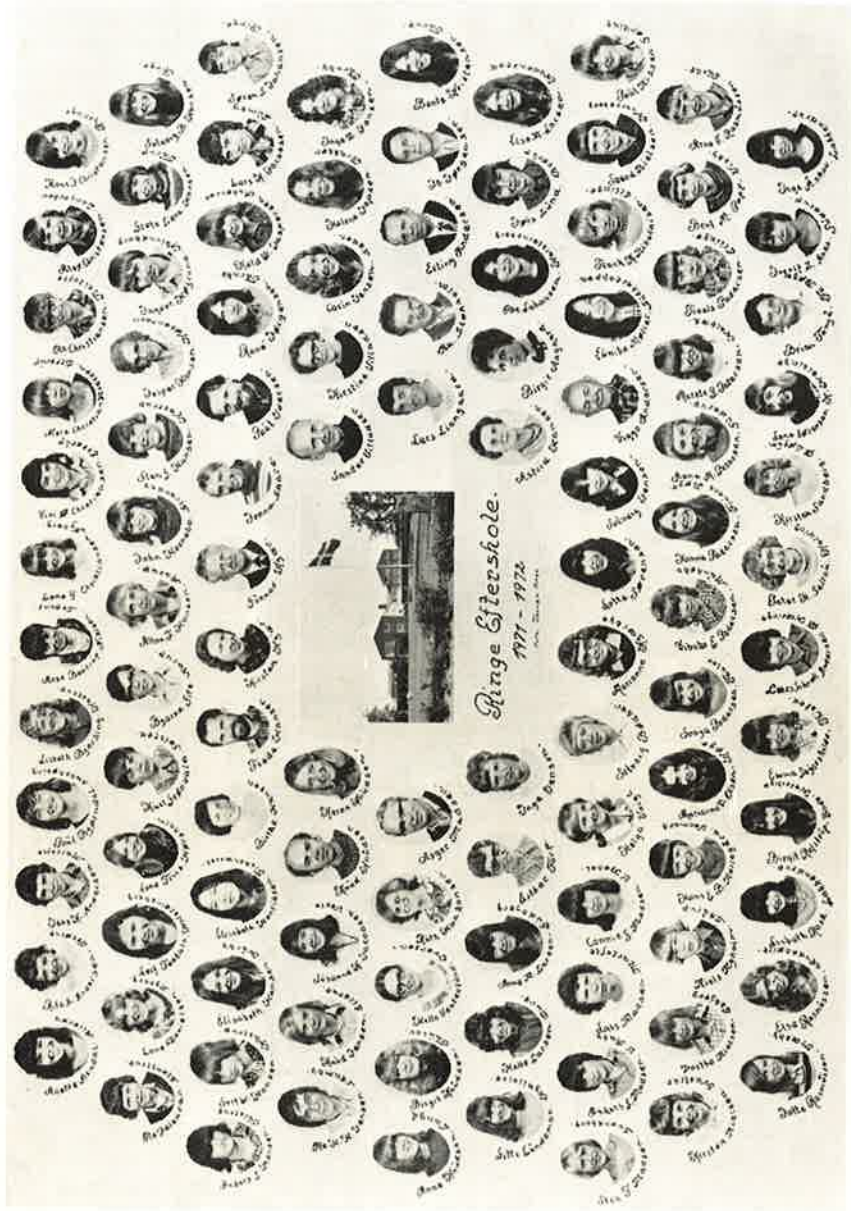
*Ikke ville
å barnlille
er den gustne
angst for kampen.
Ikke ville
barn, er svampen
som fra marven
skal fortære
øjets glans
og hjertets ære.*

*Stille, stille
mors skat
og kære plage.
Du skal alle
dine dage
ville verden
ville livet
ville kampen
fremfor kivet.*

Gode og glade julehilsener sender vi jer alle.

Søren Jakob, Karen og Knud Knudsen

Et alternativ til Mallorca-rejsen

På denne mørke novembersøndag kan man i morgenavisen læse om den store interesse, der er for Mallorcarejser i juleferien. Mange — utroligt mange — benytter sig af de efterhånden billige rejsetilbud. Væk fra julestress, flæskesteg og brune kager. Ned til sydens mildere klima. En fuldt ud forståelig reaktion, men der findes imidlertid også andre måder, hvorpå man kan tilbringe ferien. For eksempel kunne man tage til Internationales Haus Sonnenberg i Harzen. Et internationalt center, hvis formål det er at samle mennesker fra så mange forskellige lande som muligt til alvorligt og muntert samvær.

I det følgende vil jeg prøve at gøre rede for, hvordan organisationen Sonnenberg er opstået, dens ideologiske baggrund og dens nuværende status.

Når jeg fortæller om Sonnenberg, er det vanskeligt for mig at holde min begejstring tilbage, for her er — efter min mening — noget at tage hatten af for. Manden bag det hele fortjener en „buket“, og desuden ville det være umuligt at tegne et billede af Sonnenberg uden samtidigt at tegne et af ham.

Han hedder Walther Schultze, og han er født i 1903. Fra 1919 til 1924 uddannede han sig som lærer i Braunschweig, hvorefter han fik ansættelse samme sted. Her forsøgte han sammen med andre progressive og socialdemokratiske lærere at undervise efter Pestalozzis principper, hvilket medførte, at han 6 år senere, da det pågældende bundesland fik en nationalsocialistisk kulturminister, fik sin afsked. Den frie stad Hamburg tilbød ham nu en stilling, hvor han kunne undervise efter sin overbevisning.

Danmark blev hans næste station i tilværelsen, idet han i 1933 flygtede hertil i protest mod hitlerstyret. W. S. blev hurtigt aktivt medlem af den danske modstandsbevægelse, og desuden var han med i det vældige arbejde, der blev gjort for at organisere en oplysnings- og hjælpetjeneste for de 25.000 flygtninge, der kom til landet. Under dette arbejde kom han i nær kontakt med nogle danske lærere og fik heri-

gennem kendskab til de grundlæggende ideer bag den danske folkehøjskole.

W. S. fandt, at disse tanker og ideer på en eller anden måde måtte kunne bruges i Tyskland. Og han nærrede håb om, at han herigennem kunne være med til at skabe et demokratisk samfund, der på internationalt plan kunne medvirke til at eliminere det — gennem Hitler — til Tyskland opståede had.

Efter hjemkomsten til Tyskland i 1945 var W. S. derfor fast besluttet på — i modsætning til mange andre — „at det kunne nytte“. I Wolfenbuttel, hvor han blev skoleleder, traf han ligesindede kolleger. Sammen med disse inviterede han sine danske venner til et møde på en lille lejrskole i landsbyen Sonnenberg (Harzen). I indbydelsen hed det bl. a., at denne sammenkomsts formål skulle være en tankeudveksling om kulturelle og pædagogiske spørgsmål.

Man kan sikkert forestille sig, hvor svært det har været for de danske lærere at tage imod en sådan invitation lige efter krigens afslutning; men mødet kom i al fald i stand, og i 1948 mødtes 24 danske og 26 tyske lærere i Sonnenberg. Dette møde blev ikke lutter idyl, men trods alt frugtbart. Man diskuterede hitlerstyret, nazismen etc. etc. til langt ud på nætterne — bølgerne gik højt. Alligvel blev man enige om at fortsætte samarbejdet, og de danske lærere inviterede de tyske på en genvisit i Karsemose på Sjælland.

Af disse to første søgende og usikre møder voksede det, der i dag hedder Internationaler Arbeitskreis Sonnenberg med sonnenbergkredse i Danmark, Norge, Sverige, Finland, England, Holland, Belgien, Luxembourg, Frankrig, Østrig, Schweitz og USA samt en nylig oprettet kreds i Israel.

Den danske sonnenbergkreds tæller godt 500 enkeltmedlemmer foruden en del højskoler, seminarier og gymnasier, der er kollektivt tilsluttede.

Sonnenbergsammenkomsterne foregår ikke længere i den lille lejrskole i landsbyen Sonnenberg. I 1953 bidrog forbundsregeringen i Bonn, landsregeringen i Niedersachsen og byerne Braunschweig, Hannover og Hamburg til at Sonnenberg kunne få sine egne bygninger. 4 km fra det oprindelige S. blev der bygget et hus med plads til 100 mødedeltagere. Men da interessen omkring S. var stadig stigende, blev man allerede 3 år senere nødt til at bygge igen. Denne gang var det et ungdomshus med plads til ca. 80 unge i alderen fra 16 til 21 år, man byggede. I dag råder man over et tredje hus, der

om sommeren bruges som feriekoloni for handicappede børn, og et nyt stort projekt er på trapperne — måske bliver der plads til 3-400 mødedeltagere af forskellig nationalitet.

Fra 1949 til i dag har mere 100.000 mennesker fra 82 nationer deltaget i et sonnenbergmøde.

I Haupthaus og Jugendhaus afholdes sideløbende årligt 55 konferencer af 10 dages varighed med gennemsnitlig 80 deltagere. I begge huse råder man over et simultananlæg til direkte oversættelse af foredrag og diskussioner til fordel for de deltagere, der ikke behersker det tyske sprog. Det være sig oversættelse til engelsk, dansk, fransk, italiensk alt efter det øjeblikkelige behov.

Mødernes karakter har naturligvis ændret sig i takt med efterkrigstiden. I 50'erne var det især Europas integration og øst-vest konflikten, der optog programmet. Nu er det ikke blot pædagogiske og socialpolitiske emner, der behandles, men Sonnenberg åbner også regelmæssigt sine døre for internationale fagmøder for læger, videnskabsmænd og lærere.

I indeværende år er følgende emner bl. m. a. blevet diskuteret på Sonnenbergs ungdomskonferencer:

„Ungdom og demokrati — realiteter og opgaver“

„Politik i vor tid — hvad kommer politik os ved?“

„Menneskerettighederne og freden“

„Industrilandene og den tredje verden — problemer og opgaver“

„Arbejde — uddannelse — fritid — samfundsopgaver i vor tid“

Af ovennævnte ses det, at næsten alle interesser bliver tilgodeset på Sonnenberg, og enhver kan når som helst melde sig til et møde der — enten ved at henvende sig til Den danske Sonnenbergkreds, Dronningegade 28, 1302 København K., telf. (01) 14 11 41 eller direkte til Internationaler Arbeitskreis Sonnenberg, 33 Braunschweig, Postfach 460, Vesttyskland. Prisen for 10 dage er DM 133,- og for unge under uddannelse DM 97,- (ca. 215,- kr.). Under forudsætning af, at der er mindst 11 deltagere, koster en grupperejse fra Fyn til Sonnenberg under kr. 100,-. Altså en værdig konkurrent til mal-lorcarejsen.

Hvad sker der så på Sonnenberg? De faste rammer omkring et møde kan let skitseres, men det vigtigste foregår faktisk uden for programmet. Har man blot en gang deltaget i et

Sonnenbergmøde, vil man forstå, hvor stor betydning, det har at mødes med folk fra andre lande og få uddybet sit kendskab til emner, som man ofte kun har et perifert kendskab til og som følge deraf tit en forkert eller fastlåst opfattelse af. På Sonnenberg skaber man mulighederne for denne kontakt på tværs af grænser ved at arrangere foredrag, diskussioner, udflugter og fester. Deltagerne er sjældent færdige med at diskutere, når foredragsholderen går hjem — eller færdige med at feste, når musikken standser. W. S. mener, at det er Sonnenbergs fornemste opgave at skabe en atmosfære, der animerer deltagerne til at:

*TALE MED HINANDEN
OVERVINDE FORDOMME
FORSTÅ HINANDEN
HANDLE UNDER ANSVAR*

Ikke alene mødedeltagerne er internationale, men også alle medarbejderne — det være sig køkken- og kontorpersonale som pædagogiske medarbejdere. Når man er på Sonnenberg, hører man allehånde tungemål omkring sig. Selvom jeg ikke er ansat ved et rejsebureau, vil jeg dog lige nævne, at Internationales Haus Sonnenberg ligger ualmindelig kønt — i en lysning i skoven — for foden af et bjerg. Vil man besøge den lille smukke kurby St. Andreasberg, kan man gå 3 km gennem skoven i et aldeles vidunderligt terræn. Om vinteren er der rig lejlighed til at dyrke skisport. (Sonnenberg udlejer ski).

Ellen Jacobsen

Beslutning

De fleste af os har jo prøvet at stå ved en skillevej i tilværelsen; skulle man bestemme sig for den ene eller den anden profession. Skulle man skifte stilling, eller skulle man gifte sig. Og vi har oplevet den frygtelige fornemmelse, at vi ikke vidste, hvilken vej vi skulle vælge, eller endnu værre: vi er begyndt at vandre ud af den ene vej med en knugende fornemmelse af, at vi alligevel har valgt den forkerte.

Hvad er det da, der får os til at tage dårlige beslutninger, når vi inderst inde godt ved, at det ikke var rigtigt — Hvad er det der somme tider kan lamme den mekanisme i os, som træffer afgørelser? Den skoleelev, der sidder og ikke tør skrive sin regneopgave ind ved eksamen, er måske usikker, fordi stykket er svært, han kan også være usikker, fordi eksamen i sig selv betyder en belastning for ham.

Alt for mange af os synes, det er ubehageligt at træffe afgørelser, fordi vi regner dem for at være endelige og uigenkaldelige. Men undertiden er det rigtige svar hverken ja eller nej. Alle løsninger kan indeholde en smule ja eller en smule nej.

Når vi skal træffe en virkelig stor afgørelse, må vi forberede os på en fornemmelse af både gevinst og tab. Det hjælper at gennemdrøfte den slags afgørelser med andre — ikke bare fordi andres meninger kan kaste lys over sider, man selv havde overset, men også fordi selve det at tale om problemet kan hjælpe os til at sortere og afklare vore egne ofte kaotiske tanker og følelser.

Men til syvende og sidst, efter tale og tanke, mangler der én væsentlig bestanddel. Det er mod. Og det gælder ikke mindst ved det valg i vort eget indre, hvor en eneste stemme — vor egen — afgør hele resultatet.

Med venlig hilsen
Aage Stokholm

Tidens krav

Landets små skoler lukkes en for en. Viden og kundskab er sat i højsædet — tiden kræver det! De store skoler skal udbygges. Faglærere, som er specialister på deres felt, venter i veludrustede faglokaler på at give kundskaber fra sig under devisen: „Erhverv dig kundskaber — og du vil få magt, penge og position!“

I tillid til eksperters tale lader man sig umyndiggøre. Vi mærker næppe, at vor indflydelse på vore børn svækkes, og at vore pligter og rettigheder tages fra os. Systemet har vænnet os til at være autoritetstro. Status og ydre glans forblænder os, og hvad vi ikke fik, skal vore børn ikke undvære.

Det er betænkeligt, at forældre og lærere i friskolekredse også lader sig påvirke af dansen omkring guldkalven. Glemmer vi her, at det er hjemmene, der skal bære skolen — ikke diktater fra øverste myndighed — så er vi på vej til at afsige friskolens dødsdom.

Vi skal give børnene den viden og kunnen, de har brug for, og vi har den fulde frihed i valg af metoder og fag, men vi

må aldrig nogensinde glemme, at tryghed og trivsel er en betingelse derfor. Lysten skal drive værket, og vi skal have tålmodighed og forståelse for, at de frøkorn, vi sår, behøver tid til at spire og gro. Mennesket bag kundskaberne er og bliver det vigtigste! — Holder vi fast ved dette, så vil friskolen kunne give langt mere, end tiden i dag kræver.

Skal vi give os selv og vore efterkommere en menneskeværdig tilværelse, så er det nu mere end nogensinde nødvendigt, at vi indser falskheden i ambitionerne om, at kundskab, dygtighed og effektivitet alene vil kunne føre verden mod lykkeligere og trygge tider. Fiskerens kone i muddergrøften havde ambitioner. Husk hvor hun endte!

*Vi søger ej at finde svar
til hundene, som glamme,
men finde først, hvad kraft vi har
for ej at stå til skamme,
det gælder om, vi hjælpes til
at se med egne øjne
og ret forstå, hvad tiden vil,
men ikke tro dens løgne.*

(C. Hostrup)

Birthe og Frede Hansen

Kære gamle elever

Året er ved at være omme, der skal igen udsendes årsskrift. Det glæder mig, at vi stadig kan fortsætte den gode tradition, som et årsskrift er. Det er mit håb, at denne tradition kan fortsætte, da jeg mener, det er en god måde at holde forbindelse med skolen på.

Der har i det forløbne år været afholdt elevmøde med god tilslutning. Hvad der ellers er foregået her på skolen har Kjær sikkert omtalt, så det skal jeg ikke komme ind på.

Ved elevforeningens generalforsamling i sommer omtalte jeg lige, at skolens vedtægt skulle revideres, dette arbejde er endnu ikke afsluttet, men jeg forventer, at vi kan forelægge et resultat ved den kommende generalforsamling.

Elevmødet 1973 afholdes den 2.-3. juni, der vil som sædvanlig blive udsendt program og indmeldeskort til samtlige medlemmer. Jeg håber I vil møde talrigt op.

Til slut vil jeg takke alle, som har bidraget med artikler og breve til dette årsskrift.

Alle årsskriftets læsere ønskes en glædelig jul og et godt nytår.

Erna og Erling Andersen

Julehilsener

En rigtig god jul og et godt nytår ønskes jer alle.

Inge og Tyge

Alle årsskriftets læsere sendes de bedste hilsener med ønsket om en god jul og et lykkebringende nytår.

Astrid Hansen

10 år efter

Til gamle elever fra vinteren 1962-63!

Ja, så er det „times“, nu er det vores tur til at gi' en linie her i bladet.

10 år, ak ja, hvor blev de af. Jeg kan somme tider ikke lade være med at tænke på, at da vi for 10 år siden forlod skolen, sagde vi næsten allesammen samstemmende: „Vi mødes igen, om ikke andet så til elevmøderne“. Ja, det er rigtigt, det første elevmøde efter opholdet, da var vi jo der næsten alle sammen igen. Men for hvert år, blev vi færre og færre, og til sidst en enkelt, måske to. Det var 5 år efter.

Da der så igen sidste år kom indbydelse til elevmøde, ja så tog jeg sammen med Preben Lacour Andersen (smeden) derned, der var kun os fra vort hold.

Det store frafald kan selvfølgelig skyldes en del, at vor gode gamle forstander Hedemann har trukket sig tilbage, og der er kommet ny forstander, og en del nye lærere, men det siger jeg, lad ikke dette være et argument for ikke at komme i år. De gange jeg har været til elevmøde medens hr. Kjær har været på skolen, er vi blevet modtaget, som var vi hans gamle elever.

Så gamle 10-årige, kom ud af busken, mød op til elevmødet i år.

Ja, det var vel egentlig meningen, at fortælle lidt om de forløbne 10 år. Efter opholdet på skolen, kom jeg i lære som kommis, det var i Langtved Brugs, ved Kerteminde. Her var jeg til endt læretid, 4 år. Efter læretiden var jeg et år som grøntmand i et supermarked i Odense. Derfra måtte jeg rejse, da jeg skulle aftjene min værnepligt, også i Odense.

Efter endt soldatertid kom jeg til en købmand i Birkerød, hvor specialet var vin, spirituosa og delikatesser. Derefter kom jeg tilbage til Nyborg, hvor jeg nu er havnet som kasserer i en stor isenkramforretning.

Under min indkaldelse var vi så heldige, at ryge 3 uger til

England, selvfølgelig var det ikke lutter lagkage det hele, men der var da tid til at se sig lidt om derovre.

Det var sådan en lille smule af, hvad der er sket de forløbne 10 år. Endnu engang: Mød op til elevmødet!

Hermed en hilsen til gamle elever og lærere fra vinteren 1962-63.

Lars Jacobsen

Kertemindevej 21 Aunslev

5800 Nyborg

Gode venner på Ringe Efterskole!

Når man nu som gammel elev på en efterskole sidder hjemme og hygger sig med aftenkaffen og en god bog 10 år efter afgang, så sker det ofte, at tankerne går tilbage til denne skoletid og det gode kammeratskab, man oplevede eleverne indbyrdes, samt eleverne og lærerkræfterne imellem, man spørger ofte sig selv om, hvordan mon det er gået den eller den elev eller lærer, hvad har de oplevet i ti-året? Er nogle af kammeraterne blevet gift og nu selv har fået børn, de kan fortælle om deres efterskoleophold m. m.? Samtidig kan man spørge sig selv, hvad har du egentlig selv oplevet? Svaret bliver ofte, ja lad mig nu se, hvor meget skal man fortælle om? For noget vil være væsentlig andet mindre væsentlig, enden på det må blive at man fortæller i flæng lidt af hvert, så lad mig begynde forfra: Efter vi var blevet spredt for alle vinde ligesom bladene fra træerne i efterårstide, fik jeg plads på en gård hjemme på Langeland hos nogle søde mennesker, her var jeg lidt af hvert, nemlig pige i huset og have-mand (en slags gartner), samt hønsepasser eller fodermester i hønsegården. Så gik turen igen på skole nemlig Husassistenternes Fagskole i København, hvor jeg lærte noget om børnepasning, stuepige, vask, konditori samt madlavning og servering ved festmiddage m.v. Skolen varede i 6 mdr., hvorefter turen gik tilbage til Fyn, hvor jeg blev ansat som kokkepige på eventyrslottet Ulriksholm hos konsul Hastrup, det var en lærerig og pragtfuld oplevelse, dels på Ulriksholm og på rejser i ind- og udland. Først gik turen til Sverige, nærmere betegnet til Østenskær 34 km. nord for Stockholm i skærgården, herefter til Amerika eller nærmere betegnet til millionærhalvøen Florida. Jeg rejste derover første gang helt alene uden nogen form for sprogkundskaber, men det gik forbavsende godt, man lærer ret hurtigt at kunne klare

sig, når man er nødsaget til det. Vi var så mange ture rundt i de forskellige stater. Det var en stor oplevelse for en ung pige fra Langeland, nå turen gik hjem igen til Fyn og endnu engang til Sverige og Amerika. Så sagde jeg farvel til konsulens familie en stor oplevelse rigere, sammen med søde og venlige mennesker der lærte mig meget. Jeg gik derefter i lære som smørrebrødsjomfru på Næsbyhoved Skov i 2 år, samtidig hermed på skole i Karrebæksminde på Sjælland. I april 1970 blev jeg så ansat i SAS Catering A/S's flyvekøkken, der er Nordens største og samtidig et af Europas mest moderne flyvekøkkener som smørrebrødsjomfru, nu skulle jeg prøve kræfter med masseproduktion, som er en stadig udfordring om viden, hvor min uddannelse kommer mig til hjælp. I sommeren 1971 blev jeg udnævnt til 1. dame (arbejdsleder) for 22 smørrebrødsjomfruer, samt ansvarlig for en produktion på ca. 8000 stk. smørrebrød daglig, jo frk. Knudsen, min lærerinde i husgerning, vil sikkert ryste på hovedet, for jeg var alle tiders lille klovn i et køkken på Ringe Efterskole, så derfor til slut en hilsen om en glædelig jul samt et godt nytår til alle mine gamle kammerater og lærere på skolen, og tak for dengang samt måske, engang, på gensyn.

Ingrid Albæk Mikkelsen, den lille pige fra Langeland, nu boende i Slangerup
Ingrid A. Mikkelsen

Kære kammerater fra sommeren 1962!

Efter et dejligt ophold på Ringe Efterskole var jeg i huset forskellige steder på Sydfyn. Så tog jeg halvandet år til Jylland, hvor jeg var hos en bager og lærerinde. I november 1966 kom jeg tilbage til Fyn og tog ophold i Odense, hvor jeg fik plads på en fabrik, for jeg ville prøve noget nyt. I december 1968 blev jeg gift med jordens dejligste mand, han er maskinarbejder. I august 69 fik jeg en dejlig pige, der hedder Kathe. Vi boede på Stadionvej i Odense, men for et års tid siden, købte vi hus her i Birkende. Nu i sommer har jeg fået endnu en dejlig lille pige, som hedder Marianne.

Nu vil jeg slutte her. Det var i store træk, hvad jeg har beskæftiget mig med i de forløbne 10 år. Mange hilsner med ønsket om en glædelig jul og et godt nytår til alle på sommerholdet 1962.

*Jytte Klausen (f. Jensen)
Kløvervænget 10, Birkende
5550 Langeskov*

Kære alle gamle kammerater!

Ja, nu er det så 10 år siden, vi med stor forventning og spænding mødtes på Ringe Efterskole. Jeg kan endnu se for mig en flok mere eller mindre forvirrede mennesker, med dyner og bagage, og forældres angst for at man nu ikke skulle have husket det hele. Da vi så var blevet installeret på skolen, hvor blev så tiden dog af? Pludselig skulle vi hjem på juleferie. Kan I huske, vi grinede og pjattede lige ind til vi skulle køre, så skal jeg love for, vi piger tudede, da vi skulle sige farvel. Og bagefter var der blot nogle få mdr., så var det hele slut. Og alt det er nu 10 år siden. Jeg har efter den tid prøvet lidt af hvert. Som I måske kan huske, var jeg helt tosset med at ordne hår. Jeg blev også udlært som herre- og damefrisør. For det var svært at få læreplads som damefrisør, så jeg snupede 2 år hos en herrefrisør, hvad jeg havde meget fornøjelse af. Da jeg så blev udlært, tog jeg til kongens by, København. Men jeg var godt klar over at København lå på 1. sal. (jeg kom jo ikke lige fra Svendborg, men fra Nyborg). Og en fyr jeg kendte tog med, og vi blev derovre i knap 2 år. Da vi så ikke kunne finde en lejlighed til nogenlunde rimelig pris, tog vi en rask beslutning. Ham min fyr, nu min mand, søgte arbejde på Lindø, og i Munkebo fik vi et hus, som vi lejede af værftet. Jeg arbejdede så som frisør i Odense, passede en herresalon i nogle mdr. Derefter var jeg i Nyborg, men da det ikke var så gode tider for frisørerne, besluttede jeg mig til, at prøve noget andet. Så da Rosengårdcentret søgte ekspeditricer, kom jeg til ANVA, hvor jeg er endnu. Og for ca. 5 mdr. siden flyttede vi ind i eget hus i Langeskov, hvad vi er glade for. Jeg har mange gange tænkt på, hvad I andre mon nu laver, der er dog et par af jer, som jeg har snakket med siden vi drog fra skolen. Men det kunne nu være helt sjovt, om vi alle kunne samles. Selv om det ikke helt ville blive det samme som dengang. Vi har vist mere eller mindre forandret os lidt alle sammen. Men det ville glæde mig, hvis I kom i nærheden af hvor jeg bor, og har tid og lyst, kom et smut hen og hilste på mig. I skal være hjertelig velkommen. Men nu til slut vil jeg ønske og håbe, I alle har det godt og har bevaret det gode humør fra dengang.

Med mange hilsner fra „Moster“
*Karin Pedersen
Clematisvænget 7
5550 Langeskov*

Kære venner !

Ti år er gået, siden vi var på efterskole, og disse år er sikkert for jer som for mig fløjet afsted.

Efter det dejlige ophold på efterskolen, havde jeg fire lære-
rige pladser på gårde på Vestfyn. Så meldte soldatertiden sig,
og den 4. juli 1966 mødte jeg ved Livgarden i Sandholmlejren
på Nordsjælland, og på den måde fik jeg set lidt af Sjælland.
Efter endt militærtjeneste, var jeg 9 mdr. på Dalum Land-
brugsskole, derefter var jeg hjemme på mine forældres gård
og give et nap med. Så ville jeg prøve noget andet, jeg blev
chauffør og kørte kreaturer, derefter truckfører på Tomme-
rup Teglværk, men landbruget var at foretrække frem for
fabriksarbejde. Så blev jeg gift i 1969, og fik plads på en
gård ved Odense. Den 1. juli 1971 tog vi springet og købte en
gård på 30 ha., her driver vi et alsidigt landbrug. Hvis nogen
af jer kommer til Vestfyn, så er I velkommen til at kigge ind.
Nu vil jeg slutte med at ønske lærere og kammerater fra
vinteren 1962-63 en rigtig glædelig jul og et godt nytår.

*Povl-Erik Marcussen
Stærmosegård
5592 Ejby*

Kære lærere og kammerater fra sommeren 1962 !

Tænk, der er allerede gået 10 år, siden at vi havde en dejlig
sommer på Ringe Efterskole. Det er utroligt, hvor tiden er
blevet af, men sådan føler vi det vist alle. Jeg har mange
gange tænkt, hvordan mon den og den har det. Man mister
jo desværre forbindelsen med hinanden.

Her er lidt i korte træk, hvordan det er gået mig.

Efter at jeg kom hjem fra skolen, var jeg et år i køkkenet
på en kro i Haderslev; jeg lærte meget om det varme og kolde
bord. Derefter tog jeg til Kolding i en viktualieforretning,
hvor jeg stod for smørrebrødet. Da jeg havde været der i 2
år og gerne ville se noget andet end smørrebrød, tog jeg en
plads i en børnehave i Kolding, jeg var der ca. 1 år. I mel-
lemtiden havde jeg truffet min mand, som hedder Poul
Henning. Vi blev gift i september 1966, og havde da bygget
et dejligt hus her i Fjelstrup. Vi har nu to børn, en dreng
på 5 år og en pige på 2 år, så tiden falder mig aldrig lang.

Da jeg leder gymnastik her i Fjelstrup, har jeg været så heldig
at deltage i flere gymnastikkurser. På tredje år har jeg et
mor og barn hold, vi er ca. 45 børn og 20 mødre. I år har jeg
endvidere fået et pigehold. Her er hele familien gym. fans.

I sommer var vi en tur på Fyn, og da vejen faldt forbi Ringe,
skulle vi naturligvis lige en runde forbi skolen, det var lidt
af en oplevelse at stå her 10 år efter, og det kan jo ikke næg-
tes at gamle minder dukkede op. Endvidere var vi heldig at
træffe Torp, så der blev rigtigt sludret „gamle dage“.

Hvis nogen af jer skulle komme vør dør forbi, er I velkom-
men til at besøge os. Til slut en hilsen til Hedemann, lærere
og alle kammerater, med ønsket om en glædelig jul og et godt
nytår.

*Ragnhild Stab-Nielsen (f. Møller)
Søndervej, Fjelstrup
6100 Haderslev*

Kære gamle venner !

Kan I huske for 10 år siden, skal vi fejre det? Så håber jeg,
vi ses til elevfesten.

Kan I også huske, det var den hårde vinter, hvor vi gik inden-
dørs og havde det godt?

Om mig selv kan jeg fortælle, at jeg startede som karl på
Midtfyn, hvor jeg var 2 år og 6 mdr.. Rejste derfra til Sydfyn
som fodermester i 1 år. Så meldte militærtiden sig. Jeg blev
indkaldt til Gardehusarkasernen i Næstved og var somme-
ren 1969. Gardehusar ved hesteeskadronen, det var en ople-
velde. Fra januar 1970 til august var jeg på Dalum Land-
brugsskole. Efter landbrugsskole fik jeg arbejde på Den
veterinære Landbohøjskole's Speciel kirurgisk Klinik. Det
var meget lærerigt og interessant at arbejde og være med
til at helbrede syge dyr. Der var jeg 1 år, rejste derfra på
insiminørkursus på Malling Landbrugsskole. Det varede 3
mdr. med afsluttende eksamen og vuluntørtjeneste. I år (72)
kører jeg som vikar ved ferie eller sygdomstilfælde. Til janu-
ar skal jeg tiltræde fast stilling på Lolland. Af udenlands-
rejser har jeg været i Tyskland og Holland på ferie, og med
landbrugsskole til England.

Til slut glædelig jul og godt nytår, med hilsen til forstander,
lærere og venner fra vinteren 1962-63.

*John Ove Jensen
Bleget, 5772 Kværndrup*

Kære gamle kammerater !

Ja, så er det blevet vores tur til at skrive et par ord til elevskriftet. Jeg har såmænd ikke oplevet så meget, men noget er det da blevet til. Jeg kom efter skoleopholdet på efterskolen til Langeland og tjene ved landbruget, der var jeg til jeg skulle være soldat. Jeg blev indkaldt til Sjællandske Artilleriregiment, som er i Holbæk, i april 1968. Og kom hjem igen 14 mdr. senere. Derefter tog jeg igen et halvt år i samme plads som før. Til marts 1970 begyndte jeg som tankvognschauffører for Ringe Andelsmejeri, og var der et år, så blev jeg træt af det. Derefter begyndte jeg som traktorfører på Boltinge Maskinstation, og har været der siden. Jeg blev gift med en pige fra Langeland i 1971. Vi bor her i Ringe, men har købt en byggegrund i Ryslinge, og skal til at bygge vores eget hus til foråret. Det bliver rart at få det lavet. Jeg har været på Specialarbejderskolen i Odense til forskellige kurser, og har lært en del der. Til slut en hilsen til alle fra vinteren 1962-63.

Erling Larsen
(Før Gestelev, nu) *Algade 27 , 5750 Ringe*

Kære venner !

Ja, så er det lige nøjagtig 10 år siden, det var os, der tumlede rundt på Ringe Efterskole. Vi har hver især oplevet en masse siden, jeg vil her prøve at fortælle, hvorledes mine 10 år er gået. Efter vinteren på Ringe Efterskole, kom jeg straks i lære i en købmandsforretning i Refsvindinge, og de næste 5 år var jeg at finde der, 5 dejlige år jeg i dag med glæde ser tilbage på. Derefter tog jeg i vinteren 1967-68 på Rødding Højskole, sammen med Anne Kjær, hende husker I sikkert alle sammen. Anne er faktisk den eneste, jeg rigtig har holdt forbindelsen ved lige med, vi har tilbragt mange muntre timer sammen. På Rødding Højskole delte vi værelse sammen, og vi havde en ualmindelig dejlig vinter, hvor vi samtidig tog delingsføreruddannelse. Efter højskoleopholdet blev jeg i Jylland, jeg rejste til Århus, hvor jeg siden har været ansat i Tilst Brugsforening, som ligger ca. 6 km. udenfor Århus. Tilst er en af de byer omkring Århus, der har haft den største udvikling igennem de seneste par år. Da jeg i sin tid kom til byen var det blot en hyggelig lille landsby med Brugsen, som ligger

ved gadekæret og små søde huse omkring. I dag står der 30 højhuse og nok hundrede parcelhuse er skudt op, og Danmarks første og største lavprisvarehus ligger i Tilst, nok bedre kendt som Billca, og på grund af Billca ligger Brugsen stadig i den gamle bydel ved gadekæret, og her vil jeg også helst være, vi kender vore kunder, og får en hyggelig sludder med dem.

Mange af mine fritimer har jeg tilbragt i gymnastiksalen, og sidste sommer var jeg med til landsstævnet i Holstebro. Det var en kæmpeoplevelse at være med til. Holstebro vrimlede simpelthen med sportsfolk overalt. Jeg har også været ude, at se mig lidt omkring i mine ferier. For nogle år siden var jeg således i Tunesien, det er svært at forklare om, det skal simpelthen opleves. I sommer var jeg 14 dage på Mallorca sammen med en af mine veninder.

Som I kan se, er jeg altså ikke blevet gift og alt det der, det har jeg slet ikke haft tid til at tænke på, jeg har nydt min ungdom i fulde drag. Jeg har min egen lille lejlighed, og jeg har det godt. Jeg har en god ven, og måske gifter jeg mig også en dag. Jeg føler selv, jeg har oplevet en masse, som andre er gået glip af, ved at gifte sig i en ret ung alder.

Til slut vil jeg gerne sende en hilsen til alle mine gamle venner og lærerne på Ringe Efterskole, og samtidig ønske jer allesammen en rigtig glædelig jul samt et godt nytår.

Mange hilsener
Inger Linder Pedersen
Vestergade 24 , nr. 40
8000 Århus C.
Før: „Højgård“, 5853 Ørbæk

Kære kammerater fra vinteren 1962-63 !

Så er der gået 10 år, siden vi var sammen på Ringe Efterskole, tiden er fløjet afsted, når jeg tænker tilbage, syntes jeg dog alligevel den glade vinter på skolen ligger en evighed tilbage, mangt og meget har jeg oplevet siden, som jeg her vil fortælle jer lidt om.

Husker I den dag vi skulle rejse hjem fra skolen? Hvor var vi beklemte og kede af det, nu da vi skulle skilles efter en herlig vinter sammen med kammeraterne, lærere, lærerinder og Hedemann. Mange gode minder har vi fra tiden på Ringe

Efterskole, der var altid liv og glade dage, og meget fik vi lært som vi jo nok skønner bedre på nu bagefter.

Nå, nu lidt om hvordan det er gået mig efter skoleopholdet i Ringe. Jeg kom først i huset hos en læge i Kerteminde, det var vældig flinke mennesker at være hos, og jeg var der i 2 år, så kom jeg i huset hos fabrikanten på „Taarup“ Maskinfabrik, her havde jeg det næsten som datter af huset; altså vældig godt, der har jeg været i 6 år og 6 mdr., og er nu lige begyndt som medhjælper i en børnehave i Kerteminde.

Jeg har nu været gift i godt et år, vi har bygget hus her i Kerteminde, min mand hedder Bent Hansen. I fritiden spiller han fodbold og er målmand hos B. 1909, så kender I ham måske. Jeg har været på tur til De kanariske Øer sammen med „nierne“, det var en oplevelse, jeg var glad for. Jeg er naturligvis blevet temmelig interesseret i fodbold efterhånden, selv spiller jeg håndbold på Kerteminde Damehold, hvor jeg står på mål.

Jeg vil slutte med at ønske alle gamle kammerater, lærere og lærerinder en rigtig glædelig jul og et godt nytår, samt held og fremgang for Ringe Efterskole til glæde og gavn for nye unge drenge og piger.

Med hilsen
Birgit Kroer Hansen
(Nu) Præstegyden 31
Kerteminde

P.S. Kom og hils på mig, hvis I kommer her til byen.

Kære lærere og kammerater fra vinteren 1961-62

Så er der gået 10 år, siden vi sled i det på Ringe Efterskole, og de 10 år er for mig gået godt. Efter endt ophold på skolen, var jeg hjemme hos mine forældre om sommeren, mere som karl end pige, så fik jeg plads i huset på en gård i Hågerup, hver jeg også hjalp til både ude og inde. Så ville skæbnen, at vi en sommer fik, en ung mand af familien, på ferie fra København, han skulle bare være der tre dage, så skulle han videre til Mallorca. Men da de tre dage var gået, og han ikke gjorde tegn til at rejse, greb vi chancen og fik noget korn kørt i laden, og pludselig var de fjorten dage gået.

Jeg havde nu været på gården i tre år, så rejste jeg til København, og fik plads som kokkeenepige hos en direktør i Farum, i en stor villa, ja næsten et slot, som lå lige ned til Furesøen. Der var jeg i syv mdr., så vidste jeg, hvad det ville

sige, at være i huset hos en fin københavnerfrue. Herefter var jeg heldig at få et værelse i Hellerup, og fik arbejde i Ordrup i et større firma, hvor jeg bl. a. smurte smørrebrød.

I 1968 blev jeg gift med feiedrengen fra København, vi købte et dejligt hus i Ølstykke. I 1969 søgte jeg ind på Postgirokontoret i København. I 1971 søgte jeg om at blive flyttet til Frederikssund postkontor, som ligger lige i nærheden af Ølstykke, der arbejder jeg i dag. Det var i store træk, hvad jeg har bedrevet i de 10 år.

De bedste hilsener til elever, lærere, Hedemann og familien Kjær. En rigtig glædelig jul og et godt nytår.

Alice Elisabeth Olsen
Vinkelvej 6
3650 Ølstykke

Kære gamle kammerater !

Ja, nu er der gået 10 år, siden vi forlod Ringe Efterskole, og hvor er de 10 år dog gået hurtigt. Jeg tænker tit på, hvor dejlig en sommer vi havde på skolen, og mindes det meget hver gang jeg tager mit album frem.

Efter skoleopholdet kom jeg i lære i Stenstrup Brugsforening, hvor jeg var i 4 år. Imedens jeg var der, gik jeg på kassekursus i Odense, for at lære lidt mere om denne ting.

Jeg fik derefter plads hos Martin Bank i Svendborg, som kassererske og telefonomstilling. Jeg var i mellemtiden blevet forlovet, (nu min mand, Tage) og vi havde købt grund, og skulle bygge os et hus. Vi giftede os i maj 1969, og flyttede ind i vores dejlige hus, som vi er meget glade for; særlig nu, hvor haven er ved at gro til.

Senere blev Martin Bank solgt til fa. Bolette, hvor jeg var så heldig at kunne blive. Men i dette år 1972, er vores chef rejst, hvorefter jeg nu bestyrer forretningen.

Børn har vi endnu ikke fået, men venter vores førstefødte til marts, og som vi glæder os meget til, begge to.

Sådan er mine 10 år gået, og jeg glæder mig meget til at læse, hvad I har lavet. Til slut vil jeg bringe en rigtig glædelig jul og et godt nytår, til såvel gamle og nye lærere og elever, men en særlig hilsen til dem, der var på skolen i sommeren 1962. Hvis I skulle komme af Skårup til, er I velkommen til at besøge os.

Kærlig hilsen fra
Bodil Jeppesen (f. Christensen)
Oluf Ringsvej 15
5881 Skårup

Kære forstander, lærere og gamle kammerater!

Først vil jeg sige mange tak for brevet, jeg har modtaget, og det vil være mig en stor glæde at skulle skrive, hvad jeg har oplevet, siden jeg var på Ringe Efterskole, da jeg meget tit tænker tilbage på den dejlige tid, vi havde sammen dernede. Så snart jeg kom hjem fra skolen, begyndte jeg at søge et arbejde og fik også læreplads hos en købmand i Odense. Læretiden var 4 år, men det var 4 strenge år, for jeg måtte jo rejse frem og tilbage fra hjem og til arbejde. Der var jo ikke penge til værelse. Efter jeg blev udlært, var jeg heldig at komme ind i en skotøjsforretning, og det var jo lige min drøm, jeg altid har haft, der gik i opfyldelse. I læretiden mødte jeg den unge mand, som jeg i sommeren 1967 blev gift med, for vi var så heldige at finde et ældre hus her i Næsby, som vi kunne tænke os, og passede til vores pen-

gepung. Men der skulle bygges meget om, så vi måtte gå til opgaven, selv om det var strenge. Efterhånden har vi fået to drenge, den ene er 4 år og 6 mdr. og den anden er 2 år, så jeg går ikke på arbejde mere, for jeg har nok med at passe sådan et par fyre. Hvis nogen af jer har lyst til at besøge mig, skal I være velkommen, det kunne jo være morsomt at opfriske gamle minder. Hermed vil jeg ønske lærere, lærerinder, forstander og gamle kammerater en glædelig jul og et godt nytår.

Venlig hilsen
Jytte Rasmussen, (f. Olsen)
Højvang 8, 5270 Næsby

Elevliste

Vivi Albrechtsen, Malmbergsvej 15, Nærum
Hanne Svanborg Andersen, Adellersgade 118, Fårevejle
Jim Rene Andersen, Bredagervej 25, st. th., Kastrup
Michale G. Eld Andersen, Fangelvej 77, Allested
Bente Bjerregård, Elmegård, Hillerslev
Carsten Michael Bindzus, Gudbjerg Skov
Bodil Christensen, Ulvmosegård, Hesselager
Erik Højer Christensen, Høvdinggård, Hårlev
Erling Højer Christensen, Egøje, Køge
Hans Jørn Christensen, Aggersholm, Ryslinge
Hans Ove Christensen, Allegade 11, Brørup
Jens Peter Christensen, Digevænget 1, Fredericia
Judy Østergård Christiansen
Finn Vang Christophersen, Espemosegård, Vallekilde
Arqaluk Egede
Susanne Eriksen, Kastanievej 9, Årup
Lisbeth Eriksen, Kastanievej 9, Årup
Ancker Kjærulf Egeberg, Årup Østerlund, Snedsted
Gitte Flindt, Kongensgade 13, Marstal
Susanne Grothkjær, Marienlyst Kro, Silkeborg
Asger Grønkjær, Måre, Herrested
Per Nørager Hanfgarn, Ahlefeldtsgade 9, Keteminde
Anne Marie Bech Hansen, Brangstrup, Nr. Åby
Dorrit Damgård Hansen, Balslev, Ejby
Elsebet Susanne Lykke Hansen, Lykkebjerggård, Asnæs
Karen Elisabeth Hansen, Oluf Ryesgade 48, Kolding
Karl-Henrik Hansen, Kalundborgvej 7, st. tv., Holbæk
Kim Bøje Hansen, Kierulffsvej 44, 1. tv., Slagelse
Kirsten Hansen, Vester Åby

Lars Holmgård Hansen, Åbyvejen 12, Skårup
 Torben Skov Hansen, Vormosegård, Gislev
 Knud Ejner Krusberg Jacobsen, Ø. Hæsing, Højrup
 Vivi Jacobsen, Buegade 10, Marstal
 Asger Roed Jensen, Nislev, Otterup
 Claus Erik Jensen, Gl. Skårupvej 19, Svendborg
 Edith Karmark Jensen, Glentevej 3, Ø. Bjerregrav, Randers
 Grete Jensen, Birkealle 11, Sønderborg
 Jan Jensen, Vinkelvej 30, Ringe
 Jytte Juul Jensen, Bladstrupvej 149, Lumby
 Ole Jensen, Haugevej 27c, Stige
 Ulla Jensen, Pilekær, Vejleby, Hørve
 Jørgen Graulund Jørgensen, Strandvej 2b, Stige
 Jens-Ole Kajberg, Fredskovstien 2, Bogense
 Kirsten Knudsen, Bubbøl, Ejby
 Anette Gade Kristensen, Åsumvej 92, 2. sal, Odense
 Bente Gade Kristensen, Åsumvej 92, 2. sal, Odense
 Robert Muller Kuntsmann, Vollerup, Sønderborg
 Birgitte Møller Larsen, Løkkebakken, Lumby F.
 Hanna Dorthe Larsen, Rønningevej 6, Langeskov
 Lone Larsen, Lystoftevej 14a, st., Lyngby
 Sven-Ole Kjems Larsen, Grønnegyden 12, Stige
 Claus Lisberg, Enggårdsvej 31, Stige
 Joan Juul Ljungdal, Timianvej 9, Holbæk

Kurt Madsen, Indslev, Nr. Åby
 Ulla Maage (Grønland)
 Søren Mejlberg, Hedelundsvej 6, Stige
 Birthe Kirstine Meldgård, Lundtang, Lunde J.
 Bente Richard Møller, Dr. Margrethesvej 27, Ringsted
 Kaj Winther Mikkelsen, Yllebjerg, Skave, Holstebro
 Lis Weber Mikkelsen, „Havblik“, Reberbanen, Marstal
 Bent Nielsen, Hestekjærgård, Dalby
 Birgit Marie Nielsen, Ståby, Broby
 Jytte Poula Nielsen, Fuglebæk Alle 3, Kalundborg
 Karen Agerup Nielsen, Åsumvej 198, 3. sal
 René Sylvester Nielsen, Hallindskovvej 87, Svendborg
 Lis Engberg Nielsen, Åsumvej 198, 3. sal
 Anna Marie Nissen, Junghansvej 42, st. th., Kolding
 Poul Lykke Olsen, Lærkegade 8, Marstal
 Karin Nørregård Pedersen, Egernvænget 10, Korup
 Henrik Brøns Petesen, Hovvej 4, Hørve
 Benny Elmer Poulsen, Stutterivej 2, Røjle
 Helle Rasmussen, Tjørnehøj, Hårby
 Sten Wenzel Rasmussen, Hørhaven 12, Holbæk
 Tina Årestrup Rasmussen, Vinkelgade 8, Otterup
 Lars Henning Schaumann, Landevejen 19, Vejstrup
 Ewald Schmidt (Grønland)
 Ingolf Paludan Seedorf, Falkenberg 4, Svendborg

Lars Skogemann, Frisengårdsvej 59D, Nyborg
 Inger Louise Marthedal Skov, Sh. Lyndelse, Højrup
 Niels Henrik Løser Smith, Chr. Richardtsvej 25, Odense
 Hanne Haubjerg Sørensen, Strandager 156, Lumby F.
 Jane Sørensen, Bredagervej 23, 3. tv., Kastrup
 Ove Sørensen, Fredensgade 4, Vamdrup
 John Tangå, Hegnet 12, Næsby
 Hansigne Tukula (Grønland)

Driftsregnskab

INDTÆGTER	
Indgået ved elevmøde	1805.00
Salg af sodavand	240.50
Salg af elevskrifter: 556 stk. a 12,00 kr.	6672.00
Renter, Sparekassen	37.29
Renter, Banken	273.19
	<u>9027.98</u>
UDGIFTER	
Foredrag ved elevmøde	500.00
Koncert	150.00
Musik ved elevmøde	800.00
Ekstra køkkenhjælp, elevmøde	100.00
Trykning af kort	186.30
Baltegn	12.20
Div. omkostninger	23.60
Trykning af elevskrift	5147.98
Porto på elevskriftet	1610.00
Porto, indbydelser	180.00
Konvolutter	29.75
Årets overskud	288.15
	<u>9027.98</u>
AKTIVER	
Kassebeholdning	163.93
Indestående, Sparekassen	570.61
Indestående, bankbog	4742.31
Girobeholdning	1554.72
	<u>7031.61</u>
PASSIVER	
Egenkapital ved årets begyndelse	6743.46
+ årets overskud	288.15
	<u>7031.61</u>

Ringø, den 1. juni 1972

BIRGIT AAGARD

Regnskabet gennemgået, bankbøger og girokonto forevist, kassebeholdning optalt. Intet fundet at bemærke.

3. juni 1972

KARL HEDEMANN

ESTHER TORP